

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra aplikované ekonomie

Předsednictví Rady Evropské unie: Trio Francie,
Česká republika, Švédsko

Presidency of the Council of the European Union: Trio France,
Czech Republic, Sweden

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Uhlířová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Klvač, CSc.

Obor: APLEKA

Imatrikulační ročník: 2008

Olomouc 2011

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
UHLÍŘOVÁ Zuzana	Český Jiřetín 42E, Český Jiřetín	F08293

TÉMA ČESKY:

Předsednictví Rady Evropské unie: Trio Francie, Česká republika, Švédsko

NÁZEV ANGLICKY:

Presidency of the Council of the European Union: Trio France, Czech Republic, Sweden

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Jiří Klvač, CSc. - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

- 1) Úvodní část práce se bude věnovat teoretickému vymezení institutu předsednictví EU, především jeho principům, funkcím a případným problematickým bodům. Budou nastíněny možnosti a limity, které se předsednictví nabízejí. Tato část využívá deskriptivní metody a čerpá především z odborné sekundární literatury zabývající se výzkumem předsednictví.
- 2) Cílem druhé části práce je zasadit konkrétní předsednictví do nastíněného teoretického rámce. Sleduje, jak se Francie, Česká republika a Švédsko vyrovnávaly s plněním jednotlivých priorit a na základě toho budou předsednictví zhodnocena. Čerpá se především z primárních zdrojů, jako jsou oficiální dokumenty předsednictví, tiskové zprávy a prohlášení.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Fiala, P., Pitrová, M. (2005): Evropská unie, CDK Brno
(2008): České předsednictví EU 2009, odbor komunikace, Sekce pro předsednictví Úřadu vlády
Cahlík, T., et al. (2008): European Union Governance, MATFYZPRESS, Praha
Karlás, J. (2008): Jak předsedat Evropské unii?, Ústav mezinárodních vztahů, v. v. i. Praha
Abrhám, J., Zemanová, Š. (2009): Politické aspekty prosazování ekonomických priorit českého předsednictví v Radě EU, Oeconomica, VŠE Praha
(2008): Předsednictví České republiky v Radě EU, Konrad-Adenauer-Stiftung, VŠE Praha
Kaniok, P. (2008): Předsednictví Rady EU, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno
(2009): Vše, co jste chtěli vědět o českém předsednictví EU, Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, Úřad vlády ČR, Praha
Brunclík, M., Klíč, Z. (2009): Z periferie do centra Evropy, CEVRO Institut, Praha
CZECH PRESIDENCY (2009): Výsledky českého předsednictví. Dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/zavery-predsednictvi-24391/>

Podpis studenta:

Datum:

5.5.2010

Podpis vedoucího práce:

Datum:

5.5.2010

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Předsednictví Rady EU: Trio Francie, Česká republika, Švédsko“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Jiřímu Klvačovi, CSc. za vedení této práce, podnětné připomínky k jejímu obsahu a vstřícný osobní přístup.

OBSAH

Úvod.....	2
I. CHARAKTERISTIKA A VÝZNAM PŘEDSEDNICTVÍ RADY EU	4
1.1 Historický vývoj předsednictví do přijetí Lisabonské smlouvy	4
1.2 Předsednictví podle Lisabonské smlouvy	6
1.3 Principy předsednictví	7
1.4 Funkce předsednictví	8
1.5 Vliv a hodnocení předsednictví	12
II. TRIÁDA PŘEDSEDNICTVÍ FRANCIE, ČESKÉ REPUBLIKY A ŠVÉDSKA	15
2.1 Předsednictví Francie.....	15
2.1.1 Příprava francouzského předsednictví	15
2.1.2 Program francouzského předsednictví.....	16
2.1.3 Průběh francouzského předsednictví	19
2.1.4 Hodnocení francouzského předsednictví	20
2.2 Předsednictví České republiky.....	22
2.2.1 Příprava českého předsednictví	23
2.2.2 Program českého předsednictví	24
2.2.3 Průběh českého předsednictví.....	24
2.2.4 Hodnocení českého předsednictví	26
2.3 Předsednictví Švédska	28
2.3.1 Příprava švédského předsednictví.....	28
2.3.2 Program švédského předsednictví	30
2.3.3 Průběh švédského předsednictví	34
2.3.4 Hodnocení švédského předsednictví.....	36
III. ZHODNOCENÍ PROVÁZANOSTI PŘEDSEDNICTVÍ TRIÁDY	39
3.1 Historický kontext vzniku rotačního systému předsednictví.....	39
3.2 Společný program tria Francie, Česká republika, Švédsko	41
3.3 Průběh spolupráce tria Francie, Česká republika, Švédsko	43
3.4 Hodnocení spolupráce tria Francie, Česká republika, Švédsko.....	45
Závěr	47
Summary	48
Seznam pramenů a literatury	49
Seznam zkratk	51

ÚVOD

Prvotním důvodem k vybrání tohoto tématu byla osobní zainteresovanost autorky v problematice Evropské unie. Tento námět byl navíc v době zpracování práce velmi aktuální. Česká republika měla poprvé v historii příležitost k řízení Evropské Unie. Její průběh sledovali občané téměř v přímém přenosu. Autorka se však chtěla zaměřit na konkrétní výsledky, které mandát přinesl.

Již od roku 2006 ctí rotační předsednictví režim předsednických trojic, který předpokládala tzv. ústavní smlouva, a následně do primárního práva ukotvila Lisabonská smlouva. Důvodem popisu těchto tří předsednictví je tedy institucionální logika a platné nastavení předsednictví.

Cílem práce je tedy nejen zhodnocení jednotlivých předsednictví, která se v průběhu tohoto období vystřídalala. Zároveň se autorka pokusila vyhodnotit vzájemnou provázanost principů jednotlivých předsednictví a do jaké míry došlo k naplnění společných cílů tria.

Bakalářskou práci autorka rozdělila tematicky. Skládá se z teoretického a historického kontextu předsednictví, předsednictví Francie, předsednictví České republiky a předsednictví Švédska. Vzhledem k malému prostoru zde není analyzována politická stránka předsednictví. Neobjevuje se ani snaha o zasazení předsednictví do výzkumu mezinárodního vyjednávání.

Bakalářská práce využívá nástroje deskripce spolu s analýzou. Cílem práce je analýza celého předsednického tria, s důrazem podrobnější studie českého mandátu.

Práce začíná kapitolou o předsednictví Rady EU z teoretického hlediska. V této části je stručně představen historický vývoj předsednictví. Jsou zde také vysvětleny jeho hlavní funkce a principy. Autorka se také zmiňuje o možnostech a limitech předsednického vlivu. Soustřeďuje se zde na obsah funkcí a jejich moderní praxi. Historickému vývoji se věnuje pouze okrajově.

Druhá část práce se věnuje francouzskému předsednictví, které předcházelo českému mandátu.

Třetí část práce se věnuje českému předsednictví. V tomto tématu je zmíněna analýza jeho příprav, které začaly již v roce 2006. Je zde ponechán prostor přípravám priorit českého předsednictví. Velký vliv měly také vnitropolitické souvislosti naší

země. Neopomíjí se ani mediální kontext. Závěr kapitoly je věnován důsledkům předsednictví pro EU a pro Českou republiku.

Čtvrtá část bakalářské práce analyzuje mandát Švédska, které završilo toto předsednické trio.

V poslední části práce se autorka snaží shrnout důsledky předsednického tria a zhodnotit jeho úspěšnost. Neopomíjí zhodnocení jednotnosti cílů a celkové kolektivní koordinaci těchto států.

I. CHARAKTERISTIKA A VÝZNAM PŘEDSEDNICTVÍ RADY EU

„Předsednictví je jedním z nejdůležitějších nástrojů pro prosazování zájmů jednotlivých členských zemí EU a pro ovlivňování činnosti a chodu celé Evropské unie. Proto se země pravidelně v předsedání střídají, aby měly všechny stejnou možnost usměrňovat vývoj unie podle vlastní představy. Předsednictví také dává jedinečnou příležitost ke zviditelnění problematiky evropské integrace v předsedající zemi a v neposlední řadě ke zvýšení prestiže předsedající země v unii“ (Euroskop 2010).

1.1 Historický vývoj předsednictví do přijetí Lisabonské smlouvy

Instituce předsednictví je především dílem politické praxe, dlouhou dobu bez pevné opory v primárním právu. Poprvé bylo předsednictví zmíněno ve Smlouvě o založení ESUO (Evropského společenství uhlí a oceli). Předsednictví bylo vymezeno jako tříměsíční rotační nástroj, určený ke svolávání Rady a komunikaci mezi Radou a členskými státy ESUO. V září 1952 byl přijat Prozatímní jednací řád Zvláštní rady ministrů, který definoval předsednictví přesněji. Předsednictví mělo povinnost připravovat jednání Rady a navrhnout agendu jejího jednání. Bylo oprávněno k podepisování zápisů z jednání Rady a muselo oznamovat výsledky jednání Rady oprávněným úřadům.

Během dalších let rozšířilo primární právo délku mandátu, a to z původních tří měsíců na půl roku. Zásadní roli získalo předsednictví v souvislosti se vznikem Evropské politické spolupráce (EPS), která byla předchůdcem Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Jelikož se členské státy nemohly dohodnout, zda má EPS mít vlastní organizační zázemí, vyšla funkce předsednictví jako cesta nejmenšího odporu. Podobným způsobem připadly předsednictví řídicí úkoly v souvislosti se vznikem Evropské rady (ER) v roce 1974.

Politické úkoly předsednictví dostaly svou konkrétní podobu díky Slavnostní deklaraci o Evropské unii z roku 1983 a následnému Jednotnému evropskému aktu z roku 1986. V obou dokumentech jsou určeny reprezentační úkoly v plné šíři, kromě úkolů přiznaných primárním právem. Byla mu také přisouzena programová funkce

(Kaniok 2008: 26-27). Ve druhé polovině 80. let se tak dokonala zásadní proměna předsednictví.

Smlouva o Evropské unii (SEU) spíše upevnila širokou kompetenci předsednictví především v politických funkcích (Kaniok 2008: 28-29). V prosinci 1993 byl změněn rotační princip předsednictví. Na jednání ER byl zrušen princip vycházející z abecedního pořádku. Po severním rozšíření zohledňovaly parametry adaptaci nových členských států. Důraz byl kladen na střídání větších a menších zemí, alternaci nových a dlouhodobých členských států a jejich zapojení do SZBP. Obsah Amsterodamské smlouvy zavedl funkci vysokého představitele, čímž problematizoval již tehdy konkurenční prostor vnější agendy SZBP.

Přestože smlouva z Nice neobsahovala zásadní změny, nastínila směr pozdějších úprav předsednictví. Deklarace 22 smlouvy z Nice určila, že od roku 2002 se musí jeden ze summitů předsednictví konat v Bruselu a předpokládala, že nastane-li nárůst počtu členů na 18, přesunou se všechna zasedání ER do Bruselu. Navazujícím dokumentem byly Závěry summitu ER ze Seville. ER v něm deklarovala nutnost větší spolupráce mezi úřadujícím a následným předsednictvím. Nastupující předsednictví mělo mít nadále možnost podílet se na řízení některých jednání v období úřadujícího předsednictví. Článek 4 přílohy II Závěrů summitu ER v Seville uložil nastupujícím předsednictvím vypracovat tříletý program práce Rady, a to ve spolupráci s Komisí a Radou. V jeho rámci se pak měly pohybovat půlroční programy konkrétních předsednictví.

K zásadním změnám funkce předsednictví došlo při vypracování návrhu Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu. Její obsah a způsob vzniku je považován za nejradikálnější zásah do institucionální struktury EU v historii evropské integrace. Tato smlouva nakonec nebyla přijata. Téměř celý obsah byl však převeden do Lisabonské smlouvy bez žádných změn týkajících se nastavení předsednictví. Výsledná podoba reformy souvisela s opuštěním „Maastrichtského chrámu“ a s úpravou členění Rady EU. Zároveň vyčlenila zvláštní Radu pro zahraniční záležitosti, která byla do té doby totožná s Všeobecnou radou sestavenou z ministrů zahraničních věcí.

1.2 Předsednictví podle Lisabonské smlouvy

Přijetí Lisabonské smlouvy bylo doprovázeno mnoha komplikacemi. V červnu 2008 proběhlo neúspěšné referendum v Irsku, což zbrzdilo ratifikační proces v celé EU. Přestože byla smlouva nakonec schválena, neplatila od 1. 1. 2009, jak bylo očekáváno. České a švédské předsednictví tedy proběhlo podle předlisabonských pravidel.

Tato smlouva zapracovala do podoby předsednictví velkou část dlouhodobých reformních návrhů směřujících k posílení její kontinuity a oslabení jejího národního charakteru. Její snahou bylo také vyřešit jeho roli v SZBP, která byla komplikovaná z důvodu střídání mandátu po půl roce.

První rovina předsednictví vytvořila Lisabonská smlouva pro ER. V čele ER je předseda volený na dva a půl roku kvalifikovanou většinou ER. Mandát může předseda ER vykonávat nejvýše dvakrát po sobě. Ve vztahu k EU zajišťuje předseda vnější zastupování Unie v agendě SZPB. Dále usiluje o vytváření konsenzu uvnitř ER, ve spolupráci s předsedou a Radou pro obecné záležitosti připravuje jednání ER, řídí její zasedání a předkládá po každém jednání ER zprávu EP. Jeho post není slučitelný s národním mandátem.

Druhá rovina předsednictví se váže na agendu SZBP. Ze struktury Rady EU byla vyňata Rada pro zahraniční věci. V jejím čele stanul nově zřízený vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Do funkce jej volí kvalifikovanou většinou ER, a to se souhlasem EK. Vysoký představitel je zároveň místopředsedou Komise. Ani Smlouva o EU, ani Smlouva o fungování Evropské unie však neřeší dělbu kompetencí mezi předsedu ER a vysokého představitele. Ten by měl totiž předsedat Radě pro zahraniční věci, a zároveň vést SZBP. Funkce předsedy ER je institucionálně nadřazená vysokému představiteli, což může mít za následek vyvolání konfliktní situace. Komplikace také můžou nastat z důvodu působení jak v Radě EU, tak v EK.

Třetí rovina předsednictví je určena pro formace Rady s výjimkou Rady EU pro vnější záležitosti. Předsednictví Rady EU na základě článku 16 SEU vykonává skupina 3 zemí. Rotační princip předsedajících zemí zůstal zachován, její pravidla jsou určena kvalifikovanou většinou ER.

Jedním z nejviditelnějších výsledků reformy je absence fóra pro předsedu vlády, či prezidenta předsednické země. Jednání ER má nyní stálého předsedu, který je nezávislý na předsednictví Rady EU.

Formát Rady	Formát předsednictví	Sestavení	Délka mandátu
Evropská rada	Individuální	Volby členy ER	2,5 roku
Rada pro vnější záležitosti	Individuální	Volba členy ER, souhlas předsedy EK	5 let
Všeobecná Rada	Členské státy, týmový způsob	Rotace na základě pevně daných pravidel	18 měsíců pro 3 státy v jedné skupině

Zdroj: Kaniok 2010: 19

1.3 Principy předsednictví

Od dob vzniku předsednictví se jeho principy změnily pouze minimálně. Základními parametry zůstávají rotační rovnost a nestrannost.

Smlouva o založení ESUO položila základ předsednické rotaci. V té době bylo předsednictví tříměsíční a státy byly seřazeny vzestupně podle abecedy. K opuštění abecedního východiska došlo během severního rozšíření, kdy bylo nahrazeno novým seznamem. Vytváření skupin funguje od 1. ledna 2007 a zohledňuje délku členství, velikost státu a zapojení do společných politik. Tento systém zůstává i po přijetí Lisabonské smlouvy. Rotace však neovlivňuje pouze pořadí výkonu funkce předsednictví. Je závazná také pro zasedací pořádek při jednání Rady EU, hlasování, a pro některé zvyklosti, jako například vyvěšování vlajek.

Nestrannost již není tak mechanicky dána. Je totiž navázána na vyjednávání a tvorbu konsenzu jak v Radě, tak v celém rozhodovacím mechanismu EU. Princip nestrannosti navíc není zakotven v žádném textu primárního či sekundárního práva EU (Kaniok 2010: 23). Jeho význam vzrůstal již během vývoje Společenství, konkrétně v době, kdy předsednictví získalo zahraničněpolitické úkoly. Přestože tento princip

nabýval na důležitosti i během politizace evropské integrace v 80. letech 20. století, nestrannost zůstává do dnešní doby nezakotvená.

Je důležité poukázat na rozdíl mezi nestranností a nezainteresovaností. Nezainteresovanost je chápána pozitivně, jelikož stát při rozhodování nezohledňuje vlastní zájmy. Naopak nestrannost se nezdá být tolik přínosná, jelikož snaha o zohlednění všech názorů může mít za následek oddálení řešení daného problému. Je tedy nasnadě, že v tomto počtu členských států by byla absolutní nestrannost kontraproduktivní (Tallberg 2009: 4).

1.4 Funkce předsednictví

Funkce předsednictví se vyvíjely nahodile v závislosti na potřebách integračního procesu. Odlišné přístupy k vykonávání jednotlivých funkcí byly také způsobeny snahou menších států o prosazení se v konkurenci ostatních zemí.

Za hlavní roli předsednictví je obecně považována role jako administrátor a manažer Rady EU, reprezentant Rady EU v politickém systému, vyjednaváč a politický lídr. Většina autorů zabývajících se touto problematikou poukazuje na fakt, že je pro předsedající stát obtížné udržet si nestrannost a neutralitu, jelikož je stále součástí politických jednání v Radě.

Předsednické funkce jsou mezi sebou velmi provázané. Jednotlivé funkce se mohou buď podporovat, či si vzájemně odporovat (Kaniok 2010: 24). Jako ukázkou můžeme zmínit spojitost iniciační funkce a vyjednávání v Radě EU. Země může prosazovat své priority bez ohledu na hledání přijatelného kompromisu, čímž oslabí funkci vyjednaváče. Prosazení priorit však může také vyjednat trpělivým a ohleduplným vyjednáváním.

Co se týče změn po schválení Lisabonské smlouvy, nedošlo k příliš zásadním změnám. K datu 1. 12. 2009 však byla vyňata ER z pravomocí předsednictví, ve kterých zůstala pouze Rada EU a její struktury. Kromě reprezentace EU zůstaly úkoly rotačního předsednictví stejné.

Administrace a řízení Rady EU je považováno za nejstarší a nejzásadnější funkce předsednictví. Funkce manažera Rady pro předsednictví je klíčová a podle její úspěšnosti je předsednictví posuzováno. Efektivní vedení jednání a jejich příprava jsou důležitými předpoklady pro úspěšné vyjednávání či prosazování priorit předsednictví (Kaniok 2010: 26).

Administrace a management předsednictví lze rozdělit do dvou hlavních rovin. Do první patří schopnost připravit jednání na všech úrovních. Do druhé pak zařazujeme efektivní řízení jednání. Předsednický stát je přitom vázán Jednacím řádem Rady EU, který je vede v přípravě dokumentů, tvorbě programů jednání a řízení jednání.

Reprezentační funkce byla Lisabonskou smlouvou radikálně změněna. Do jejího schválení byla považována za soubor spojující zastupování EU navenek a zastupování Rady v politickém systému EU. Dnes se jedná pouze o zastupování Rady v komplexu unijních institucí. Ostatní úkoly přebraly nové či redefinované funkce.

Do přijetí Lisabonské smlouvy byla reprezentační funkce považována za nejsložitější a nejnáročnější úkol předsednictví. Tato obtížnost byla způsobena dvěma hlavními faktory. Jako první lze uvést nastavení vnějších vztahů ES/EU, v nichž se vedle předsednictví pohyboval vysoký představitel pro SZBP a EK. Zadruhé se jedná o agendu, která je velmi ovlivňována neočekávanými událostmi (Kaniok 2010: 27). Předsednické trio, kterému se věnuje tato práce, bylo ovlivněno například rusko-gruzínským konfliktem v srpnu 2008 během francouzského předsednictví, nebo konfliktem v Gaze a plynovou krizí, zasahující do předsednictví České republiky.

Předsednictví bylo zodpovědné za provádění rozhodnutí přijatých v rámci SZBP. Země figurovala jako zástupce Unie v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích.

Reprezentace v rámci Unie se vlivem přijetí Lisabonské smlouvy nezměnila. Hlavními partnery předsednictví jsou nadále EP a Komise. S ostatními institucemi EU je kontakt minimální. Předsednictví lze chápat jako tvář Rady, která komunikuje za ostatní členské státy. Nelze ho však považovat za pouhého mluvčího. Reprezentace Rady EU je oproti reprezentaci EU odlišná tím, že předsednictví Radu nejen reprezentuje, ale také za ní vyjednává v dialogu s dalšími institucemi.

Vyjednávací funkce byla stejně jako funkce reprezentační po schválení Lisabonské smlouvy zúžena pouze na vyjednávání v rámci Rady EU. V Evropské radě

je hlavním vyjednávačem od 1. 12. 2009 její předseda. Rotační předsednictví na ni již nemá vliv.

I po přijetí Lisabonské smlouvy má vyjednávací funkce své místo. Jedním z důvodů je stále se rozrůstající počet členských států, který má za důsledek vznik možných neshod. Dnešní Rada EU pracuje ve složení 27 odlišných států, které preferují jiné zájmy. Dosažení rozhodnutí konsensuální většinou není vždy jednoduché. Ani nová podoba kvalifikované většiny zavedená Lisabonskou smlouvou neslibuje převratné změny. Vyjednávání je důležité i v rámci výměnných obchodů a spolenectví, která mohou být pro státy výhodná.

V souvislosti s iniciační funkcí se v 80. letech členské státy dohodly, že každé předsednictví bude vytvářet půlroční program. Tím se zlepšila připravenost jednání a zvýšila kontinuita předávání mandátu (Sherrington 2000: 41). Z hlediska obsahu však na sebe předsednictví příliš nenavazovala.

Programy od summitu ER v Seville pokrývají agendu vícero předsednictví. Zatím byly přijaty 4 takové programy. Prvním z nich byl víceletý strategický program Rady EU na období let 2003-2006, který určoval agendu pro šest předsednictví. V roce 2007 přešla Rada na systém osmnáctiměsíčních programů, korespondujících s nastavením rotačních předsednictví. Předsednictví je v dnešní době uskutečňováno pomocí osmnáctiměsíčního programu Rady i půlročním programem každé země. Společný program je zpravidla schvalován měsíc před začátkem mandátu prvního předsedajícího státu z nastupující trojice. Přestože byla do společného programu vkládána velká naděje, jeho úspěšnost není příliš vysoká. Jeho obsah je totiž velmi obecný a pro zemi představuje spíše formální omezení. Způsob, kterým vzniká, neumožňuje státům se se společným programem ztotožnit. Hlavní slovo v něm mají GS Rady EU a EK. Důležitost EK je však značná, jelikož má jako jediná instituce EU legislativní monopol a výrazně ovlivňuje rozhodovací proces v EU. Faktem zůstává, že každá země si může zvolit agendu, která vyhovuje jejím představám.

Tato funkce je předmětem několika sporů. Zprv, primární právo na předsednický stát specificky nedeleguje formální pravomoc iniciace legislativy nebo pravomoc strukturovat agendu podle svých představ (Kaniok 2010: 47). Předsednický stát je tedy jen předsedou a jeho pozice není výjimečná (Tallberg 2003: 19). Zadruhé, předsednický mandát je omezen časově a vnitřním nastavením. Země musí

spolupracovat se svými partnery v triu a zároveň jednat v souladu s institucemi EU. Navíc, většina politických projektů potřebuje mnohem více času na svou realizaci (Kaniok 2010: 36).

V neposlední řadě ztěžují výkon funkce neplánované události. Jedná se zejména o vnitropolitické záležitosti, vývoj v EU či zahraničněpolitický kontext. V minulosti hrála velkou roli předsednická funkce, kdy před přijetím Lisabonské smlouvy reprezentovalo předsednictví nejen Radu EU, ale celou EU (Kaniok 2010: 36).

Prosazovat národní zájmy se zdá být během mandátu nemožné. Předpokládá se, že předsednictví je nestranným moderátorem diskuze při hledání kompromisu. Předsednické státy jsou nuceny k neutrálnímu výkonu funkce. Řada autorů poukazuje na paradoxní skutečnost, že předsednictví je nejméně vhodný okamžik pro prosazování zájmů. Vzhledem k důrazu na neutralitu je totiž každý krok a návrh předsednického státu pod bedlivým dohledem ostatních aktérů v Radě EU (Kaniok 2010: 37).

Obecně vzato můžeme tvrdit, že aktivní strukturace agendy a vyloučení agendy má stejnou pravomoc. Pomocí obou lze agendu EU rovnocenně ovlivňovat mlčením, vyřazením tématu z programu či navržením kompromisních návrhů (Tallberg 2003: 28).

Národní zájmy může předsedající stát prosazovat dvěma způsoby. Prvním z nich je propagace státu. Je to nejen příležitost reprezentovat svou zemi před zbylými členy EU, ale také před evropskými a světovými médii (Ágh 2008: 5). Před Lisabonskou smlouvou poskytovala tuto příležitost především jednání ER konaná na území předsednického státu. V současnosti se propagace zaměřuje na pořádání společensko-kulturních akcí ve formě koncertů, výstav a seminářů.

Jiným druhem propagace je vlastní potenciál předsednictví jako nástroj k prosazování národních zájmů dané země. Jak již bylo zmíněno, po předsednické zemi se požaduje neutralita. V praxi má samozřejmě každý stát své zájmy, které do jisté míry propaguje. Pokud zájmy státu souzní s názory, které v té době převažují v Unii, není to považováno za porušování neutrality. Pokud jsou však v rozporu s převládajícím přístupem, nastává problém. Během času to má za následek lepší výchozí pozici pro státy, které většinou podporují nadnárodní pojetí integrace, a horší pozici pro země, které jsou zastánci spíše mezivládní a pomalejší integrace.

1.5 Vliv a hodnocení předsednictví

V prvé řadě je důležité zmínit, že hodnocení předsednictví je velmi individuální a těžko uchopitelné. Vždy záleží na pozici hodnotitele a motivaci, která ho k hodnocení přiměla.

V 80. letech 20. století se tvrdilo, že předsednictví je instituce s odpovědností, ale bez moci. Ke změně názoru došlo v 90. letech, kdy bylo provedeno několik výzkumů ohledně předsednické agendy. Začalo se šířit, že předsednictví nějaký vliv má. V poslední době to dosvědčují i studie, které se zaměřují na zhodnocení vlivu předsednictví na projednávanou legislativu (Kaniok 2010: 43).

Podle těchto výzkumů vyšlo najevo, že mandáty, které dokončují legislativu, jsou aktivnější než předsednictví, která projednávání návrhu řeší uprostřed procesu a nepředvídají, že by došlo k jejímu zakončení. Nikdy se však neprokázalo, že by předsednictví ovlivňovalo dobu trvání spolurozhodování procedury nebo že by předsednictví bylo úspěšnější ve svém vlivu v návrzích, které jsou uzavřeny v rámci jejího prvního čtení (Kaniok 2008: 62).

Nezanedbatelnou úlohu má také vliv předsednictví na národní politiku. Obecně se předpokládá, že předsednictví má silný vnitropolitický potenciál. Předsednické vlády vynakládají ohromné prostředky na informační kampaně, vytváření komunikačních strategií a zřizování samostatných sekretariátů. To vše proto, aby se zlepšil vztah veřejnosti k evropské integraci. Také mnoho odborníků souhlasí s názorem, že předsednictví je vhodným komunikačním nástrojem. Podle nich je vláda schopna během předsednictví zvýšit popularitu evropské integrace mezi voliči a přiblížit ji občanům (Kaniok 2010: 45).

Důkazy však o schopnosti zvýšit povědomí mezi občany země chybí. Pokusy o jejich získání se zatím setkaly s neúspěchem (Kaniok 2008: 24). Předsednictví nejenže nevede k nárůstu podpory evropské integrace, ale nemá zásadní vliv ani na informovanost občanů dané země o evropské integraci. Tato informace je zajímavá i z toho důvodu, že evropská integrace dostává v místních médiích právě během předsednictví nebývale velký prostor.

Zlomek pozornosti byl do této doby věnován dopadu předsednictví na státní aparát země a na její politickou elitu. Většina předsednických států chápe mandát jako

vítanou epizodu s významným pedagogickým přínosem pro vzdělávání diplomatických a byrokratických kádrů (Kaniok 2010: 44). Státní správa získává zkušenosti především díky půlročnímu zapojení do hlavních rozhodovacích procesů v EU. Nezanedbatelným přínosem jsou intenzivní školení v době před zahájením mandátu předsednictví.

Jak již bylo řečeno, hodnocení předsednictví se zdá být nemožné, nebo alespoň velmi obtížné (Schout 1998: 26). Role předsednictví zahrnuje velké množství funkcí, které je málokterý pozorovatel schopen vyhodnotit. Může se jednat jak o organizační funkci předsednictví, tak o reprezentaci EU. V minulosti bylo možné, že konfliktní a špatně vnímané předsednictví mohlo být po úspěšném jednání ER považováno za pozitivní (Kaniok 2010: 45).

Hodnocení a srovnávání mandátů není jednoduché i z toho důvodu, že každá země zaujímá jinou pozici. Průběh předsednictví navíc bývá narušen neočekávanými událostmi vnějšího i vnitropolitického kontextu. Nezanedbatelnou roli hraje také situace v ostatních členských státech. Jako příklad lze uvést neúspěšné referendum v Irsku o Lisabonské smlouvě v roce 2008, které ovlivnilo francouzské předsednictví.

Jako další vliv při hodnocení se jeví dlouhodobá reputace země, která přechází v zažitě stereotypy neodpovídající realitě (Karlás 2008: 69). Také je důležité podotknout, že předsednictví v první polovině roku si není zcela rovno předsednictví v jeho druhé polovině, kdy jarní předsednictví trvá 6 měsíců a podzimní kvůli letním prázdninám oplývají pouze čtyřmi měsíci.

Všechny výše uvedené poznatky ale v žádném případě nebrání médiím v hodnocení jednotlivých předsednictví. Tyto sdělovací prostředky se nesnaží o zhodnocení v jejich komplexní podobě, nýbrž většinou deformují realitu. Velmi často od sebe jednotlivá média přebírají své poznatky a šíří je dál. Ty si pak žijí vlastním životem, nezávisle na tom, do jaké míry se daná informace zakládá na pravdě. Tento jev byl ukázkově dokázán v souvislosti s českým předsednictvím, kdy se česká média inspirovala u zahraničních kolegů, zejména u francouzských médií (Kaniok 2010: 44). Předsednictví je díky masmédiím hodnoceno nikoliv na základě skutečného výkonu a vystupování, ale je inspirováno předem danými úsudky, které o zemi panují.

I přes značnou komplikovanost je snaha o komplexní hodnocení předsednictví na místě. Jednotlivé analýzy se většinou snaží o popis konkrétních mandátů a jejich vzájemné porovnání. Berou ohled zejména na kontext předsednictví a hodnotí jeho

celkový průběh. Hlavními kritérii bývá plnění předsednických funkcí. Za dobré předsednictví bývá označováno to, kterému se podařilo splnit své programové cíle, prokázalo dobré organizační a mediační schopnosti a při jeho hodnocení převážil pozitivní tón. Naopak neúspěšně je hodnoceno předsednictví, které neodkázalo naplnit zásadní část svých programových cílů, nezvládlo organizační a vyjednávací úkoly předsednictví a při jeho hodnocení převážil tón negativní (Schout 1998: 05). Musí být bráno v potaz, že hodnocení médií a evaluace úspěšnosti pomocí programových cílů může být zcela odlišná. Je tedy vhodně je oddělit a poukázat na odlišnost těchto typů hodnocení.

Jak již bylo zmíněno výše, neočekávané události a celkový kontext předsednictví hraje velkou roli ve vykonávání mandátu. Jediné, co státy mohou v dané fázi ovlivnit, je jejich postoj ke vzniklé situaci a reakce na ni. V zásadě je můžeme rozdělit na přístup racionální a sociologický (Kaniok 2010: 45). Za racionální je považován stát, který nahlíží na předsednictví jako na nástroj k prosazování svých zájmů. Hlavními body tohoto postoje bývá formulace předsednických priorit, vnitropolitický kontext, vnitropolitické použití předsednictví a strategie chování předsednictví v interakci s dalšími unijními aktéry (Kaniok 2010: 46). Předsednictví takovéto země je považováno za úspěšné v případě, že dokáže dobře naformulovat a prosadit předsednický program, využije mandát k žádoucím vnitropolitickým účelům a zvládne interakci a vyjednávání s klíčovými institucemi EU.

Pokud stát zaujme sociologický přístup, bývá vnímáno jako opak postoje racionálního. Jednání předsednické země je ovlivněno hlavně logikou vhodnosti, kdy se snaží přizpůsobit očekávání členských států EU (Kaniok 2010: 46). Tato očekávání mohou být vůči unii celkově či vůči jednotlivým zemím. Roli v tomto přístupu hraje identita země, kdy se předsednický stát může vnímat jako tradiční vůdce či jako země, jež v určité politice zbytek EU předčí.

II. TRIÁDA PŘEDSEDNICTVÍ FRANCIE, ČESKÉ REPUBLIKY A ŠVÉDSKA

Od poloviny roku 2008 do konce roku 2009 probíhalo předsednictví těchto tři rozmanitých zemí. Česká republika měla tuto příležitost vůbec poprvé. Švédsko předsedalo již podruhé. Nejzkušenější byla Francie, pro kterou to bylo již dvanácté předsednictví. Tyto země společně zpracovaly společný 18měsíční program. Zároveň měla každá země svůj národní program.

2.1 Předsednictví Francie

Francie zahájila předsednické trio Francie, Česká republika, Švédsko. V této funkci nebyla žádným nováčkem. V porovnání s ostatními dvěma státy byla tedy mnohem zkušenější a nepředstavovalo to pro ni tak výjimečnou událost.

Za ústřední postavu francouzské politiky a tohoto předsednictví je považován Nicolas Sarkozy. Podle něj má Evropa a evropská integrace podobu tří kružnic. Největší je kružnice bezpečnostní, která obsahuje EU, Rusko, Izrael a Turecko. V druhé jsou členské státy unie a některé balkánské země, které tvoří společný trh kooperující na základě mezivládní spolupráce. Nejmenší kružnici pak tvoří státy eurozóny a Velká Británie, ve které panuje prohloubená ekonomická, politická a bezpečnostní spolupráce (Liberti 2008).

2.1.1 Příprava francouzského předsednictví

Díky předcházejícím zkušenostem nepředstavovalo předsednictví pro zemi výrazně zatěžkávající situaci. Na rozdíl od nováčků u ní nebylo třeba vytvoření nových institucí. Hlavní roli má ve francouzské koordinaci předsednictví prezident. Prezident také připravuje pozici země pro jednání ER, ve které ji reprezentuje. Sekretariát pro evropské záležitosti (SGAE) zajišťuje koordinaci na vládní úrovni a zajišťuje jednotný francouzský postoj vůči EU. Rozhodující odpovědnost na vytváření evropské politiky

má exekutiva, menší vliv mají také ministerstva a Národní shromáždění (Lequesne a Rozenberg 2008: 12).

Přes počáteční rozpaky byly okolnosti Francii nakloněny. Prezident působil velmi energeticky a plně se věnoval mandátu. Do karet mu hrála spolupráce se stejně smýšlejícím kabinetem, který ideově odpovídal Sarkozyho názorům. Na politické sféře navíc nebyl žádný lídr, který by mu mohl konkurovat. Nejvíce se mu pravděpodobně blížil americký prezident George W. Bush. Ten však nebyl mezi veřejností velmi oblíbený, v té době se blížil ke konci svého mandátu.

Velká očekávání si Francie slibovala od ratifikace Lisabonské smlouvy. Věřila, že bude moci ovlivnit výběr nových vrcholných představitelů institucí EU. Tomuto tématu byla věnována velká pozornost jak místními, tak zahraničními médii. Veškerá naděje se rozplynula pouhé dva týdny před zahájením francouzského předsednictví, kdy v referendu v Irsku, vyjádřili občané nesouhlas s ratifikací smlouvy. Francie přirozeně otázky ohledně obsazení nových vedoucích pozicí, jako například předsedy ER či vysokého představitele pro SZBP, nechala stranou. Její koncentrace se přesunula na řešení nově vzniklé situace.

2.1.2 Program francouzského předsednictví

Francouzská předsednictví jsou vždy spojena s vlnou emocí. V roce 2008 byl nejvíce sledovanou osobou Nicolas Sarkozy, který nešetřil velkolepými plány svého mandátu. Upoutat pozornost se mu dařilo velmi bravurně. Jedním z těchto momentů byla tisková konference věnující se francouzskému předsednictví, kterou svolal ve stejný den, kdy Slovinsko představovalo priority svého předsednictví. Veřejnost považovala rozebírání priorit a cílů Francie zrovna v tento den za společensky nevhodné (Lequesne a Rozenberg 2008: 17).

Francouzské priority se ale z důvodu nepřijetí Lisabonské smlouvy v plánovaném termínu musely změnit. Již samotný název francouzského předsednictví „*Evropa aktivně reagující na dnešní výzvy*“ napovídal, čím se bude země během svého mandátu zabývat. V jeho úvodu byla například zmínka o plánovaném summitu ER

v září 2008, který se měl zabývat budoucností Lisabonské smlouvy (Pracovní program francouzského předsednictví 2008: 4). Přestože se program Lisabonskou smlouvou nadále nezabýval, v praxi se její problematika stala hlavním terčem zájmu.

Již tradičně si Francie zadala velkou řadu cílů a ve svém programu zohlednila všechny klíčové politické oblasti, zahrnující ústavní vývoj EU, agendu SZBP, ekonomiku i zemědělství. V komentářích se objevovaly zmínky o projektu Unie pro Středomoří, energetice a ochraně klimatu, migraci, obraně a bezpečnosti a o společné zemědělské politice (Kaniok 2010: 52). Jednou z ústředních oblastí programu je pro Francii tradičně sociální a hospodářská problematika. V roce 2008 však zvýšila pozornost k ochraně životního prostředí, což potvrdila i svým předsednickým sloganem „Ochranářštější Evropa“.

Program lze rozdělit do tří hlavních témat:

- Vytváření ekonomického modelu trvale udržitelného, ekologického a ekonomického rozvoje
- Sociální a hospodářská politika
- Ochrana životního prostředí

Sociálně-hospodářskou problematiku je možné rozdělit na čtyři podtémata:

Téma	Problematika
Evropa a trvale udržitelné zdroje	energetika a klimatické změny
Sociální solidarita a soudržnost	flexicurita, boj proti chudobě, diskriminaci a podpora rovné příležitosti mužů a žen
Inovace a konkurenceschopnosti	vývoj evropského výzkumného prostoru
Finanční politika	Pakt růstu a stability, s důrazem na problematiku rozpočtových deficitů členských států

Zdroj: Pracovní program francouzského předsednictví 2008: 5-6

Klíčovým plánem bylo předložit dohodu o klimaticko-energetickém balíčku. Jeho cílem je snížit emise o 20%, o 20% zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie a na 20% zvýšit efektivitu využívání energie, a to vše do roku 2020. Jednou

z dalších myšlenek bylo zahájit debatu o reformě společné zemědělské politiky (Pracovní program francouzského předsednictví 2008: 8).

Velký důraz byl v programu kladen na problematiku migrace. V této oblasti měl Sarkozy dostatek zkušeností. V minulosti působil jako ministr vnitra a hlavním tématem své předvolební kampaně bylo právě přistěhovalectví (Lequesne a Rozenberg 2008: 30-31). Nyní podporoval Pakt o přistěhovalectví a azylu, který měl za úkol posílit vnější kontrolu hranic EU, organizovat legální imigraci podle schopností členských států EU imigranty absorbovat, či vytvořit společný azylový systém (Kaniok 2010: 56).

Agenda spojená se zahraničněpolitickou rolí EU se zaměřuje na bezpečnostní politiku, zahraniční politiku a rozšiřování EU. Francie se chtěla podílet na vytvoření nové bezpečnostní strategie EU, jelikož se plánovala vrátit do vojenských struktur NATO. Uvědomovala si potřebu, aby bezpečnostní a obranná politika byla dostatečně silná na to, aby vytvářela rovnocenného partnera pro USA.

Druhý oddíl se věnuje vztahům EU s bezprostředními sousedy, zejména pak se státy kandidátskými. Téměř opomenut byl projekt Unie pro Středozeemí, původně jedna z priorit předsednictví, a kroky k vývoji vztahu s Ruskem.

Program francouzského předsednictví byl velmi ambiciózní. Jako velká a zkušená země se troufla nejen agendu upravovat podle již daných témat, ale přímo ji utvářet novou a pestrou. Za nový útvar se může považovat téma imigrace a azylu, které mělo za následek vytvoření Paktu o přistěhovalectví a azylu. Francie také podnítila vznik nového institucionálního mechanismu, a to ve spojení projektu Unie pro Středomoří.

I přes iniciační snahu se většina agendy skládala z přizpůsobování stávající agendy. Regionální rozměr byl znát například koncentrováním pozornosti na oblast Středomoří. Tento zájem plynul nejen z národních vazeb k tomuto kraji, ale také z důvodu, že Francie patří do hranic schengenského prostoru. Minimum pozornosti se naopak dostalo vztahům s USA.

2.1.3 Průběh francouzského předsednictví

Před zahájením mandátu došlo k odmítnutí Lisabonské smlouvy v Irsku. I když Francie tuto situaci neočekávala, musela na ni pohotově reagovat. Ohromné důsledky měl vznik rusko-gruzínského konfliktu a finanční krize, která se přeměňovala na globální finanční recesi. Následující vývoj a reakce Francie byly iniciovány spíše jako krizové řízení, reagující na vzniklé situace.

Počátek předsednictví se nesl v duchu řešení irského „ne“. Důležitým mezníkem byl první summit Unie pro Středomoří, který byl svolán na 13. července 2008. O jejím vzniku se zmiňoval Sarkozy již při vstupu do své prezidentské funkce v roce 2007. Během doby se z ní stala i jedním ze zájmů celé EU.

Jako první překvapivá událost během mandátu se objevil konflikt mezi Ruskem a Gruzii. V srpnu zde vygradovaly dlouhodobé rozpory mezi Jižní Osetií a Gruzii, pod jehož správou fungovala. Do sporu se vložila i EU, v čele se Nicolasem Sarkozym. Ten se v Moskvě setkal s ruským prezidentem Dmitijem Medveděvem, kde dojednal příměří. Veřejnost označila Sarkozyho reakci za adekvátní a účinnou. To však nestačilo a EU tuto situaci zcela nevyřešila. Jedním z důvodů byla i vnitřní rozpolcenost unie, která nedokázala jednotně určit viníka a jeho míru zavinění sporu.

Pravděpodobně největší rána však Francii teprve čekala. Finanční krize se prohloubila 15. září, kdy zkrachovala americká banka Lehman Brothers. Brzy poté proběhlo znárodnění největší belgicko-nizozemské banky Fortis vládami Lucemburska, Belgie a Nizozemska, které mělo zabránit jejímu zkrachování (Kaniok 2010: 60). Krize bankovního sektoru se prohlubovala. Jako první proběhl 4. října summit členských států G8 v Paříži, kterého se účastnil také prezident ECB a Lucembursko. Následkem zmatené přípravy však setkání nevedlo k žádnému výsledku. Závěry vzešly až z dalších summitů z 12. října a 15.-16. října, kde se rozhodlo, že do finančního systému EU bude investováno 1,8 bilionů €.

Na říjnovém summitu plánovala Francie rozřešit problémy agendy životního prostředí a oblasti azylové politiky. Také se chtěla zabývat následky nepřijetí Lisabonské smlouvy. Sarkozy však do Irska nedorazil. Nástin řešení vzešel až ze summitu ER v prosinci, kde se shodli na vypsání dalšího referenda za zachování pravidla jeden člen EK za každou členskou zemi.

Agendu ochrany klimatu odsunula Francie na prosincovou ER. Důvodem neúspěchu tohoto balíčku byla změna hodnot členských států, které se během krize nehodlaly zabývat snižováním emisí a za daných podmínek se jejich splnění zdálo nereálné (Kaniok 2010: 62).

Pakt o azylu a imigraci se podařilo prosadit alespoň na úrovni ER. Neobsahoval však všechna plánovaná opatření, jako například myšlenku přistěhovaleckého kontraktu, která byla nakonec oproti původním představám zmírněna (Liberti 2008). Tento pakt nebyl závazný a ztělesňoval pouze politickou deklaraci členských států vytvořit do roku 2012 jednotný azylový systém.

V listopadu jeli zástupci Francie do Washingtonu na setkání 20 nejvýkonnějších světových ekonomik. Jednání nepřineslo konkrétní výsledky, ale státy se dohodly na koordinaci oživení světové ekonomiky, práci na lepší regulaci finančních trhů a odmítnutí protekcionismu.

Konec mandátu se nesl v duchu druhého řádného summitu ER. Z hlediska prosperity vyšel oproti prvnímu jako úspěšnější. K hmatatelnému pokroku i došlo ohledně ratifikace Lisabonské smlouvy. Irsku se vyhovělo v tom, že v oblasti SZBP, rodinné, sociální a finanční politiky nebude narušena jeho suverenita. Irsko se naopak zavázalo do konce funkčního období EK určit nový termín ratifikace smlouvy (Kaniok 2010: 60).

Za pravděpodobně největší úspěch ohledně splnění priorit jsou považovány dohody související s klimaticko-energetickým balíčkem (Liberti 2008). I přes nesouhlas Itálie a Německa se podařilo zachovat podstatu dokumentu z roku 2007. Úspěchem bylo i prosazení záchranného plánu na oživení evropské ekonomiky. Do roku 2030 mělo dojít ke snížení emisí o 1,5%.

2.1.4 Hodnocení francouzského předsednictví

Hodnocení předsednictví není vůbec jednoduché. Jako vždy záleží na úhlu pohledu a na konkrétní problematice, na kterou se zaměřuje. V tomto případě je zásadní oddělit skutečné výsledky mandátu od mediálního obrazu na veřejnosti.

Prezident Sarkozy se objevoval na veřejnosti vždy, když měl příležitost. Několikrát byl dokonce nařčen z hyperaktivity. Ta mu však dopomohla k vytvoření obrazu aktivního lídra, který byl pro vedení Evropy potřeba. Díky jeho tváři si dokázala veřejnost spojit předsednictví s konkrétní osobou, čímž se stalo sledování děje v EU přehlednější. Práci s veřejností měla Francie brilantně propracovanou, což se jí v dobrém vrátilo a mělo to následek i zvýšení atraktivity evropské agendy (Kaniok 2010: 64).

Fakt, že Francie byla vidět, neznamena, že vždy jednala správně. Během mandátu se zdálo, že se spíš snaží prosadit své zájmy, namísto hledání kompromisu. Prezident se často vyjadřoval kontroverzně a působil konfliktním dojmem. Dostatek prostoru mu k tomu dal irský problém se schválením Lisabonské smlouvy. V červenci například prohlásil, že Irové nemají jinou možnost než o smlouvě hlasovat znovu (Lequesne a Rozenberg 2008: 20). K České republice ve svých projevech směřoval hned několikrát. Například na ni a Polsko vyvíjel tlak ohledně Lisabonské smlouvy. Ke konci předsednictví také útočil na následující české předsednictví.

Skutečnost, že mandát byl spojen pouze s jednou osobou, nebyla zcela ideální. Sarkozy neposkytl dostatek prostoru vlastní vládě ani představitelům evropských institucí. Kladné ohlasy na jeho osobu se ozývaly především z francouzských vod. Zbylé země se na něj dívaly poněkud věcněji.

Diskutabilní je i způsob, jakým Francie pojala rozhodovací systém EU. Soustředila se především na krizový management, který byl spojen s velkým množstvím jednání a schůzek na nejvyšší úrovni. Z ER se záhy stala rozhodovací instituce, kterou původně zamýšlena nebyla. Z pozice Francie se to zdá pochopitelné. Její politický systém je obecně považován za modelový příklad semiprezidentského systému (Kaniok 2010: 70). Je však spornou otázkou, zda-li se tento jev přejímání moci šéfy exekutivy na národní úrovni hodí i na celoevropské pole.

Téměř všichni se shodli, že organizační stránku předsednictví zvládla Francie na výbornou. Mandát probíhal hladce a bez větších zádrhelů. Celkově byla média s logistickým zvládnutím předsednictví spokojena. Několik výtek bylo vznešeno směrem k naplnění původních cílů a vyjednávání mezi členskými státy.

V první fázi předsednictví zdůrazňoval Sarkozy důležitost vzájemného dialogu, o který se v praxi snažil jen minimálně. Týmové spolupráci nepřispělo ani přehlížení

ostatních předsednictví, především předcházejícího mandátu Slovinska. Podobné pozornosti se dostalo ke konci roku 2008 i České republice.

Nevhodné výhrůžky používal Sarkozy až příliš často. Užíval je opětovně ohledně dokončení ratifikace Lisabonské smlouvy, nebo například během prosincového summitu ER, kdy Francie hrozila, že svolá další summit na 29. prosince, pokud nebude schválena dohoda o klimaticko-energetickém balíčku (Kaniok 2010: 65).

Na většinu plánovaných priorit nevybyl čas. Je třeba brát ohled na neočekávané události a krizový stav. Na druhou stranu si můžeme domyslet, zda-li by je Francie dokázala splnit, kdyby k daným krizím nedošlo. Do karet jim nehrálo ani to, že mandát byl v druhé polovině roku, tedy i během prázdnin.

Z teoretického hlediska se mandát řídil racionálním stylem. Spolu s výrazným vůdcem měl důrazný a prudký přístup. Vnější okolnosti ho v tomto rázu podporovaly. V neposlední řadě v kladném obrazu Francie hrály svou roli domácí sdělovací prostředky. Francouzská média jsou výjimečně vlastenecká a své politické autority mají v úctě. Nicolas Sarkozy si navíc svou image vypracovával již několik let a své chování médiím přímo přizpůsoboval. Za zmínku také stojí, že francouzské agentury jsou považovány v Evropě za prestižní. Některé jejich komentáře byly přímo replikovány do ostatních členských států, což příznivý dojem z předsednictví ještě umocnilo.

2.2 Předsednictví České republiky

Česká republika předsedala vůbec poprvé, a zároveň byla po Slovinsku teprve druhou zemí východního rozšíření, která předsednictví vykonávala. Od vzniku samostatného státu byla tato funkce považována za její dosud nejvýznamnější úkol.

Předsednictví v Radě EU je pro zemi náročné nejen politicky, ale především technicko-administrativně. Úspěch mandátu pak závisí především na přípravě logistické a politické stránky.

Pro ČR bylo specifické, že se určitou dobu musela připravovat na různé varianty institucionálního nastavení předsednictví (Kaniok 2010: 80). Původně totiž plánovala

pracovat na základě schválené Lisabonské smlouvy, která měla vstoupit v platnost 1. ledna 2009. K její ratifikaci ale došlo až později.

2.2.1 Příprava českého předsednictví

Za základní typy modelů mechanismů předsednictví jsou považovány centralizovaný, smíšený a decentralizovaný. Česká politická reprezentace vybrala model smíšený. Ten spočívá v existenci dvou úrovní přípravy a výkonu předsednictví. První úroveň je tvořena obsahovým koordinačním týmem, druhá organizačním koordinačním týmem.

Dlouhé diskuze vyvolalo určení koordinačního modelu. Ještě v roce 2006 se uvažovalo o převzetí stejného modelu, jaký mělo Rakousko. V jeho čele měl stát vysoký státní úředník, jehož by v českém případě zastupoval vládní tajemník. Nakonec byla usnesena kombinace centralizovaného a decentralizovaného modelu. Varianta počítající s řízením předsednictví ministerstvem zahraničí ale nakonec zvolena nebyla.

Polemizovalo se také o tom, kdo bude předsedat Evropské radě, a zároveň reprezentovat Českou republiku při mezinárodních jednáních. Tato role většinou patří ministerskému předsedovi. Václav Klaus si i přes své euroskeptické názory nárokoval adekvátní roli i pro sebe. Mnoho lidí z České republiky i ze zahraničí se toho obávalo.

Několik porad se také týkalo výběru měst pro neformální jednání. V roce 2008 bylo určeno celkem 5 měst. Jednalo se o Luhačovice, Brno, Hlubokou nad Vltavou, Mariánské Lázně a Litoměřice. Minimum času zabralo stanovení vhodného objektu pro stálé konferenční prostory. S přehledem zvítězilo Kongresové centrum v Praze. České předsednictví nakonec hostilo 2 summity a 14 neformálních ministerských zasedání.

Chvályhodné bylo zapojení převážně vysokoškolských studentů do příprav předsednictví. Česká republika se nechala inspirovat Rakouskem a Slovinskem. Vytvořila tým tzv. liason officials, kteří byli k dispozici národním delegacím při ministerských jednáních na území ČR.

2.2.2 Program českého předsednictví

Priority předsednictví byly projednávány již od roku 2006. Návrh dokumentu „Východiska k prioritám předsednictví ČR v Radě EU v prvním pololetí 2009“ byl na vládní úrovni projednáván 12. prosince 2006 ve Výboru pro EU. Představoval základní směr českého předsednictví. Na tomto jednání byl schváleno i motto předsednictví „Evropa bez bariér“. Jako hlavní téma bylo určen okruh konkurenceschopnosti, čtyř svobod a liberální obchodní politiky EU (Kaniok 2010: 93).

Za další témata byla označena:

- problematika energetiky a její bezpečnosti
- transatlantické vztahy, západní Balkán a východní Evropa
- revize rozpočtu EU a reforma společné zemědělské politiky
- rozvoj prostoru svobody, bezpečí a práva
- institucionální reforma, volba předsedy EK a vysokého představitele SZBP

V červenci 2008 byly publikovány konečné tři průřezové priority Ekonomika, Energie a Evropská unie ve světě (Kaniok 2010: 84). Tyto tři priority se později staly „třemi E“ vládního finálního „Pracovního programu českého předsednictví: Evropa bez bariér“, který byl zveřejněn až 6. ledna 2009, tedy několik dní po oficiálním zahájení českého předsednictví. Předsednické priority celkově odrážely ekonomicky liberální a internacionální orientaci (s atlantickým nádechem) (Karas 2008: 23).

2.2.3 Průběh českého předsednictví

Průběh předsednictví, a především jeho veřejný obraz, byl ovlivněn obrazem České republiky ve společnosti. Členské země měly obavy, zda-li ČR tento úkol vůbec

zvládne, jelikož měla vnitropolitické problémy a byla ohledně EU relativně nezkušená, obzvláště v době, kdy svět čelí hospodářské krizi a rostoucí asertivitě Ruska.

Tento mandát navíc probíhal v období, kdy se zastavila institucionální reforma EU, měla být jmenována nová EK a blížily se volby do EP. Na důvěryhodnosti země samozřejmě ani nepřispěly komplikace spojené s ratifikací Evropské unie v ČR. Věrohodný nebyl ani sebevědomý euroskeptik v čele státu.

Těchto pochybností využil Nicolas Sarkozy v době, kdy bylo předsednictví Francie již u konce. Veřejně zpochybnil schopnost české vlády řídit Evropskou unii, především v ekonomických otázkách, a navrhl pokračování francouzského vedení skrze předsednictví Paříže v Eurogroup. (Kaniok 2010: 102).

Mnoho ohlasů měla domácí kampaň předsednictví. Jako hlavní symbol figurovala kostka cukru, což je český vynález. Byla také k vidění v televizním spotu, který se nesl v duchu sloganu „Evropě to osladíme“. Tento slogan pro svou dvojsmyslnost vyvolal řadu reakcí. Na první pohled oslavuje sebevědomí malého národa uprostřed Evropy. Na druhý pohled může být pochopena i provokativněji ve smyslu, že „Evropě dáme co proto“. Kostka cukru také připomínala nešťastný výrok prezidenta Klause. Ten před vstupem do EU varoval, že malé země, jako je Česká republika, v Evropské unii ztratí svoji identitu podobně „jako kostka cukru rozpouštějící se v šálku kávy“ (Karlás 2008: 136).

Velmi kontroverzní bylo umělecké dílo v sídle Rady v Bruselu navržené českým umělcem Davidem Černým. Ohlas na sebe nenechal dlouho čekat. Osmiunová plastika „Entropa“ však hanlivě znázorňovala všech 27 členských zemí, což mnohé urazilo.

V březnu hostila Česká republika několik summitů Evropské unie. Prvním bylo mimořádné zasedání Evropské rady 1. března, které bylo svoláno za účelem projednání aktuální hospodářské krize. Druhým byl pravidelný jarní ekonomický summit 19. a 20. března. Praha také úspěšně přesvědčila prezidenta Obamu, aby navštívil Prahu na summitu EU-USA na začátku dubna, který proběhl po zasedání G-20 v Londýně a summitu NATO ve Francii.

Poté pak přišla tvrdá rána a pravděpodobně největší kaz na výkonu české vlády. ČSSD vyvolala 24. března hlasování o nedůvěře vládě. Čtyři koaliční poslanci se připojili k opozici a tím sesadili Topolánkovu vládu. Někteří čeští odborníci tvrdili, že kvůli pádu vlády během předsednictví Evropské unie „Česká republika na nějakou dobu

dokonce rezignovala na svojí roli coby mezinárodního aktéra“ (Karlas 2008: 142). Trvalo déle než měsíc, než se parlamentní strany byly schopné dohodnout na vzniku nové vlády. Ta byla schválena 8. května. Premiérem byl jmenován Jan Fischer. Karla Schwarzenberga nahradil v postu ministra zahraničí Jan Kohout.

Tato nová vláda odvedla lepší výkon, než se od ní očekávalo. Předsednictví úspěšně zakončila červnovým summitem, který byl zlomový pro právní záruky pro Irsko a následné schválení Lisabonské smlouvy. Také zde vyjádřila podporu pro druhé funkční období stávajícího předsedy komise Barrosa.

Velmi symbolicky proběhlo předání předsednictví Švédsku. Dne 20. června současný a bývalý místopředseda pro evropské záležitosti Fale a Vondra doveslovali s malým člunem doprostřed řeky Vltavy v Praze. Pod Karlovým mostem předali představitelé České republiky sud piva do švédského člunu. Symbolů bylo k vidění hned několik. Pivo představuje český národní nápoj a Karlův most byl poškozen švédskou armádou za třicetileté války v 17. století. Je otázkou, zda-li záměrně symbolizoval poněkud překvapivou a nestálou povahu českého předsednictví jako takového (Marek, Baun 2010: 161).

2.2.4 Hodnocení českého předsednictví

I přes svůj nevyrovnaný výkon bylo české předsednictví díky nízkým očekáváním hodnoceno jako pozitivní překvapení. Neočekávané krize na začátku mandátu paradoxně České republice pomohly, jelikož pozornost byla od agendy předsednictví odvrácena směrem k izraelské vojenské operaci v Gaze a k rusko-ukrajinskému sporu o zemní plyn.

Ve svých vymezených prioritách nedosáhla Česká republika velkého pokroku. Minimálních výsledků dosáhla v oblasti liberalizace obchodu a odstraňování bariér v rámci vnitřního trhu. Na druhou stranu pomohla zajistit dohodu o reformě finančních regulací Evropské unie a dokončila i smlouvu snižující sazby DPH pro místní služby. V rámci mezinárodní ekonomiky však měly hlavní slovo Británie, Německo a Francie.

Velkého pokroku dosáhla v oblasti energie. V lednu pomohla Česká republika ukončit plynovou krizi. O dva měsíce později zajistila financování pro navržený

plynovod Nabucco, který by obstaral alternativní trasu pro zemní plyn ze zemí kolem Kaspického moře a zároveň se vyhnul Rusku (Kaniok 2010: 190). I v dobách vládní krize hostila Česká republika úspěšný summit Jižní koridor, jenž vyústil v podpis dohody mezi Evropskou unií, Tureckem, Gruzíí, Ázerbájdžánem a Egyptem s cíle urychlit výstavbu plynovodu Nabucco. Díky pomoci České vlády došlo i k dohodě mezi Radou, Evropským parlamentem a Komisí v otázce třetího energetického legislativního balíčku. Ten usiluje o liberalizaci vnitřního trhu s plynem a elektřinou a větší solidaritu mezi členskými zeměmi v případě problémů s dodávkou energie.

Prohloubení transatlantických vztahů nabralo obrátky ve chvíli, kdy se podařilo přesvědčit prezidenta Obamu k návštěvě Prahy na počátku dubna při příležitosti summitu EU-USA.

Výsledkem českého předsednictví bylo schválení padesáti legislativních návrhů. Patří mezi ně již zmíněný třetí energetický balíček. Dále se jedná o legislativu zabývající se leteckou a silniční dopravou, přeshraniční koordinaci sociálních dávek, ekologickým značením, kapitálovou přiměřeností pojišťovacích ústavů a snížením cen roamingových a datových služeb SMS v rámci Evropské unie (Kaniok 2010: 92).

Dosažené výsledky českého předsednictví umožnily Praze, aby celkově označila své předsednictví za úspěšné. Premiér Fischer se nechal slyšet, že Česká republika naplnila své priority a ve výkonu mandátu obstála bez větších otřesů. Mimo vládu však bylo české předsednictví hodnoceno negativněji. Názor ostatních států výstižně shrnul jeden z velvyslanců při Evropské unii působící v Bruselu: „Jejich úředníci byli velmi dobří. Jejich politici katastrofičtí“ (Marek, Baun 2010: 161).

2.3 Předsednictví Švédska

Pro Švédsko byl tento mandát již druhou zkušeností, poprvé bylo předsednickou zemí již v roce 2001. Nedá se však říci, že by to pro něj byla velká výhoda. Od té doby došlo k výrazným změnám jak v rámci EU, tak v rámci jejích země.

Počet členských zemí byl v roce 2009 téměř dvojnásobný. Vyšší počet aktérů v Radě měl za následek zvýšení nároků na vyjednávací a manažerské schopnosti předsednické země. Lisabonská smlouva vstoupila v platnost až v posledním měsíci mandátu, k mnoha změnám v předsednictví však došlo již dříve během úprav legislativy. Formát předsednictví se od té doby v několika rysech znatelně přeměnil, zejména v pravidlech sestavování předsednického programu.

V jiné situaci bylo samotné Švédsko. Minulé předsednictví bylo pod taktovkou jednobarevné vlády sociálnědemokratické strany (SAP), nyní bylo vedeno koaliční vládou pravostředových stran. Tato výměna přinesla i změnu stanoviska ohledně evropské integrace, která se přesunula k větší angažovanosti.

Od roku 1995, kdy Švédsko vstoupilo do EU, je považováno za stát, který se příliš nehrne do reforem institucionálního nastavení EU. Unii chápe spíše jako prostředek, než cíl. Nesoustředí se na koncepci evropské integrace. Zato pečlivě propracovává své postoje v konkrétních politikách a jejich oblastech. Typickými příklady jsou ochrana životního prostředí, sociální agenda, konkurenceschopnost ekonomiky a rovnoprávné postavení mužů a žen.

2.3.1 Příprava švédského předsednictví

Vládní administrativa byla velmi podobná organizaci, kterou Švédsko uplatnilo při předešlém předsednictví. Předseda vlády měl hlavní koordinační roli, ale ministerstva a SZ Švédska při EU vykazovaly znatelnou volnost. Změnou byl vznik post ministra pro evropské záležitosti v rámci Úřadu vlády.

Koordinaci státní správy a SZ Švédska při EU zajišťoval Koordinační sekretariát pro Evropské záležitosti (EU kancelář), který byl podřízen premiérovi Reinfeldovi. Přípravné aktivity ministerstev koordinovala ministryně pro evropské záležitosti Cecilia Malmström. Každý den probíhaly dopolední schůzky. Jednání se účastnili zástupci ministerstev a prostřednictvím videokonference i diplomaté SZ Švédska při EU. Tento systém umožňoval výměnu informací mezi ústředím a ambasádou a zároveň sjednocoval politické postoje předsednictví. Celkem bylo na posty předsedajících zvoleno 250 diplomatů a úředníků, kteří pokryli asi 200 pracovních skupin. Za celkovou komunikaci mezi předsednictvím a EP odpovídala ministryně pro EU (Kaniok 2010: 200).

Organizační přípravy na předsednictví začaly na začátku roku 2007, což znamená několik měsíců po nástupu vlády občanské koalice (Miles 2010: 82). Předsednictví pracovalo na základě dosavadních struktur na ministerstvech. Dočasně byly zřízeny pouze dvě nové jednotky, a to Sekretariát pro jednání ve Švédsku (SES - 09) a Sekretariát pro komunikaci (KOM – 09). Programové přípravy začaly v roce 2008. Rozpočet pro předsednictví byl 931 milionů švédských korun, což bylo srovnatelné například s rozpočtem českého předsednictví.

Nástup švédského předsednictví byl spojen s poměrně velkým očekáváním. Veřejnost k němu měla několik důvodů. Prvním byl předcházející mandát České republiky, který byl obecně vnímán negativně. Švédský mandát byl v této souvislosti vítán jako úleva a návrat do normálu (Kaniok 2010: 203). Další příčinou bylo první předsednictví v roce 2001, které bylo hodnoceno jako velmi úspěšné.

Souvislosti v EU se týkaly několika dlouhodobých záležitostí. Jednou z nich byla ratifikace Lisabonské smlouvy. Úkolem Švédska bylo dopomoci Irsku a České republice k rychlému dokončení ratifikačního procesu, aby mohla smlouva do konce roku 2009 vstoupit v platnost. Tento úkol se mohl zdát vzhledem k předcházejícím zkušenostem paradoxní. Švédsku bylo totiž již podle smlouvy z Nice uloženo, aby v roce 2001 zahájila debatu o budoucnosti evropské integrace. V té době však tento úkol ignorovala. Vyústěním tohoto procesu byla právě Lisabonská smlouva. Její ratifikace ve Švédsku však proběhla parlamentním hlasováním v prosinci 2008 bez problémů. Díky tomuto rychlému jednání působilo Švédsko jako důvěryhodný vůdce, který se nemusel zabývat vlastními problémy a mohl se soustředit na řešení celkové situace.

Další záležitostí v rámci EU bylo zahájení nového legislativního období, které souviselo s volbami do EP. Během předsednictví měla být sestavena a zvolena nová EK, zvolen stálý předseda ER a vysoký představitel EU pro společnou a zahraniční politiku. Za Radu EU musel navázat kontakt s nově sestaveným EP a pokračovat v projednávání agendy po předsednictví České republiky. V této oblasti bylo Švédsko v nejistotě, jelikož nebylo zcela jasné, jak a v jakém časovém horizontu budou vztahy mezi institucemi fungovat.

Stejně jako na předcházející mandáty měl i na švédské předsednictví dopad světové krize. Podobně jako Česká republika bylo Švédsko v nevýhodné pozici, jelikož nepřijalo euro a není tedy součástí eurozóny. Širší souvislosti měla i mezinárodní konference OSN o klimatu, která se měla konat v Kodani na sklonku mandátu. Nejen v rámci EU byla země považována za aktivního vůdce a promotéra ochrany životního prostředí a mandát vzbuzoval velká očekávání.

Co se týče vnitropolitické situace, země nacházela se v klidném období. Vládu Fredrika Reindelda tvořila většinová koalice Umírněné koaliční strany (M), Křesťanské demokracie (Kd), Strany středu (C) a Lidové liberální strany. Všechny koaliční strany byly vnitřně stabilizované a soudržné. Navíc, před zahájením předsednictví byl ve vládě dojednán pakt o neútočení s levicovou opozicí (Langdal 2010: 12). Přestože tato dohoda nebyla automatická, během několika jednání se vláda a opozice shodly, že úspěšné a stabilní předsednictví je v zájmu jak vládních, tak opozičních stran (Kaniok 2010: 200). Nejdůležitější ministerské posty pro předsednictví zastával bývalý premiér Carl Bildt (M) jako ministr zahraničí a bývalá poslankyně EP Cecilia Malmström (Fp) jako ministryně pro evropské záležitosti.

2.3.2 Program švédského předsednictví

I když se program pohyboval v rámci 18 měsíčního programu tria, jednalo se o osobitý dokument, který nesl název „*Přijímáme výzvu*“. Za své hlavní body označil ekonomiku, zaměstnanost a klima (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 2). Dá se tedy říci, že Švédsko navázalo na svůj mandát z roku 2001, jehož prioritami byly tři E – životní prostředí, rozšíření a zaměstnanost.

V první část programu shrnulo Švédsko hlavní motivy svého mandátu. Jednalo se o ekonomiku, ochranu klimatu, agendu třetího pilíře, strategii EU pro Baltické moře, roli EU ve světě a institucionální otázky. Přestože byla tato vláda k evropské integraci přívětivější než v minulém předsednictví, konstituční agenda byla zmíněna až na posledním místě. Ani ty největší zastánce evropské integrace ve Švédsku nelze označit za zastánce myšlenky silné federální EU. Integraci vnímají obecně pouze jako intenzivní mezivládní spolupráci v oblastech, kde samotný stát není schopen aktivně jednat.

V druhé části programu nalezneme priority pro každou formaci Rady. Typicky severským cílem bylo schválení strategie EU pro oblast Baltického moře na říjnovém jednání ER (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 12). Velmi promyšleně přistoupilo Švédsko k tomu, aby nebylo obviněno z prosazování národních zájmů. Agendu totiž začalo připravovat již dva roky předem. Strategie se tak stačila dostatečně připravit a jejímu přijetí tak nic nebránilo.

Švédsko je obecně považováno za podporovatele rozšiřování EU. Tentokrát však na něj kladl menší důraz, než v roce 2001. Hlavním důvodem bylo málo prostoru pro posun. Ve svém programu bylo připraveno pro přístupová jednání s Chorvatskem. Vzhledem ke vzájemným konfliktům se Slovinskem z nich ale sešlo a otázka rozšíření zůstala spíše u řečnickém řešení. Podobně byly řešeny i další složky agendy, jako například diskuse o nástupci Lisabonské strategie a rozhovory o podobě rozpočtu (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 12).

Na východ Evropy se Švédsko chtělo zaměřit v agendě vztahů EU. Během českého předsednictví byl zahájen projekt Východního partnerství. Jeho koncept byl ale vytvořen v roce 2008 jako švédsko-polská iniciativa (Kaniok 2010: 203). Švédsko se soustředilo na vztahy EU s Ruskem a Ukrajinou. V programu se zmiňuje již tradičně o transatlantických vztazích. Soustředilo se také na podporu rozvojových států, kterou propojilo s ochranou klimatu a podporou demokratizace ve třetím světě (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 14-16).

Třetím tematickým okruhem agendy byla ekonomika. Švédsko mělo v plánu řešit ekonomickou krizi a navrátit se k ekonomickému růstu. Jako hlavní nástroj si určilo lepší regulaci finančních trhů (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 4). V tomto ohledu Švédsko navazovalo na Larosièrovu zprávu z jara roku 2009 a na

dohodu z červnové ER. Za cíl si kladlo dosažení dohody o podobě této regulace (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 20). Velmi obecně se Švédsko vyjádřilo k podpoře dlouhodobě udržitelných veřejných financí členských států EU. Žádná konkrétní opatření však nenabídlo (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 20).

Další v programu byla agenda třetího pilíře. Klíčovou prioritou však byla až oblast zaměstnanosti a zdraví, která po ní následovala. Záměrem bylo dosažení plné zaměstnanosti a vytvoření pružnějšího trhu práce. V praxi pak předsednictví předpokládalo dosažení závěrů o nástupci Lisabonské strategie před jednáním ER (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 25, 28). Program nabýval konkrétní podoby ve zdravotnické agendě, ve které se Švédsko plánovalo zaměřit na směrnici o mobilitě pacientů, problematiku eHealth. Jeho cílem bylo dokončit projednávání tzv. farmaceutického balíčku (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 25-26).

Důležitou položkou programu byla agenda justice a vnitra. Cílem v této rovině bylo vytvoření tzv. Stockholmského programu, který měl nahradit stávající Haagský program. Dokument měl určit rámec pro spolupráci EU v dané oblasti na období 2010-2014. Jeho přijetí mělo pro Švédsko prestižní rozměr. Dále se plánovalo zaměřit na zahájení projednávání legislativy umožňující kvalitnější kooperaci členských zemí v rámci občanského a trestního práva. Konkrétně se jednalo o jednání o nařízení definující nároky v různých členských státech, návrh legislativy definující minimální nároky na překlady a tlumočení pro podezřelé či návrh legislativy umožňující převod žaloby do jiné země (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 21-22). Program se zaměřoval také na azylovou politiku. Švédsko podporovalo prohlubování informačních systémů typu VIS a SIS a napomáhalo vzniku unijního programu pro další usídlování azylantů (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 23).

Klíčovým testem byla položka o ochraně klimatu. Za svůj hlavní cíl si Švédsko vytyčilo dosažení dohody mezi EU a ostatními aktéry na kodaňském summitu (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 23). Ekologický rozsah se týkal také rozvojové a energetické politiky, ve které program zdůraznil úsporná řešení směrem k nižší ekologické náročnosti (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 32).

O něco méně mediálně zajímavá byla agenda vnitřního trhu, v níž se Švédsko soustředilo na dosažení shody o návrhu směrnice o právech spotřebitelů (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 30).

Podle Tallbergovy práce s agendou byly v tomto programu nalezeny snad všechny programové nástroje. Přestože se předsednictví nacházelo na počátku nového legislativního období EP a EK, zásadní pro něj byla strukturace existující agendy. Oproti České republice zavádělo Švédsko nová témata přiměřeněji. Pokud k tomu došlo, jednalo se většinou o nekonfliktní agendu, jako například strategie EU pro Baltické moře. Celkově měla země větší úspěch s řešením již existujících problémů, než s novými tématy.

Regionální dimenze byla v agendě velice patrná. Švédsko se věnovalo oblasti Baltského moře a v rámci SZBP se zaměřilo na vztahy s Ruskem, Ukrajinou a projekt Východního partnerství. Národní zájem se promítl také do společné agrární politiky, kde program upřednostňoval rybolovnou a rybářskou agendu (Pracovní program švédského předsednictví 2009: 30). Švédské preference lze vidět i v důrazu, který kladla na rozvoj zemí třetího světa a ve významu ekologického rozměru průmyslu a energetiky.

Na území Švédska bylo během mandátu naplánováno 11 neformálních jednání Rady EU. Týkala se s ústředními tématy programu. Překvapením byla pouze neformální schůzka Rady EU v Malmö, která se věnovala problematice e-governmentu.

2.3.3 Průběh švédského předsednictví

Oproti předešlým dvěma předsednictvím byl tento mandát bez větších krizí a neočekávaných událostí. Cílem předsednictví bylo zejména trpělivé vyjednávání a dosažení konsenzu. Jediné obavy plynuly z očekávaných komplikací během opakovaného referenda o Lisabonské smlouvě v Irsku a chování prezidenta Václava Klause ohledně jejího podpisu.

Pozornost médií se poutala k třem hlavním událostem. Jednalo se o plánované summity ER a klimatickou konferenci v prosinci 2009 v Kodani. Vzhledem k letním prázdninám začal slet neformálních jednání Rady EU až na podzim 2009.

První významnou událostí bylo neformální jednání šéfů států a vlád 17. září v Bruselu. Během něj formulovala EU své postoje v souvislosti s ekonomickou krizí před jednáním skupiny G20 v Pittsburghu. Státy zde také začaly jednat o plánované klimatické konferenci v Kodani. Z tohoto jednání bylo jasné, že hledání společné dohody nebude jednoduché. Sporným bodem byla především závaznost závěrů konference a způsob, jak by se dosažená opatření měla financovat (Kaniok 2010: 207).

První vrcholem předsednictví bylo jednání ER ve dnech 29.-30. října. Na řadu se dostaly skoro všechny priority – ratifikace Lisabonské smlouvy, jednání o postoji EU směrem ke klimatické konferenci a začátky diskuzí o obsazení funkcí, které zaváděla Lisabonská smlouva (Kaniok 2010: 208). K naplnění priorit mělo Švédsko dobré podmínky. V Irsku byla 3. října Lisabonská smlouva schválena a jedinou překážkou byla pouze Česká republika. Švédské předsednictví nakonec zapracovalo výjimku pro Českou republiku z Listiny základních práv a svobod EU, kterou požadoval prezident Václav Klaus. Po vyřešení tohoto posledního problému došlo k zahájení diskuzí o obsazení funkcí předsedy ER a předsedy Rady EU pro vnější záležitosti.

Dalším velkým tématem říjnové diskuze bylo jednání o společné pozici EU na kodaňské konferenci o změně klimatu. Členské země se lišily v názoru na to, zda by závěry ER měly obsahovat konkrétní závazky a číselné údaje. Konkrétní data nevalila severským zemím, Velké Británii a EK. Mezi hlavní oponenty patřilo Německo. Závěry ER vyšly vstříc oběma stranám. Byly zapracovány i obavy některých nových členských států z ekonomického dopadu redukce skleníkových plynů v rámci EU. Byla také schválena zpráva předsednictví o Evropské službě vnější akce, která by měla

v budoucnosti ztělesňovat efektivní diplomatický sbor EU. Velmi významné bylo pro Švédsko přijetí Strategie EU pro oblast Baltického moře (Kaniok 2010: 191).

Je nutno podotknout, že obrovským úspěchem bylo schválení Stockholmského programu na počátku listopadu. Byl tím položen základ pro spolupráci členských států pro období 2010-2014. Většina pozornosti byla však upřena k dosazování nových funkcí po schválení Lisabonské smlouvy. Václav Klaus smlouvu podepsal 3. listopadu, v platnost vstoupila 1. prosince 2009.

Mimořádné jednání ER bylo svoláno 19. listopadu. Švédsko zde představilo prvního předsedu ER Hermana van Rompuy a první předsedkyni Rady EU pro vnější záležitosti Catherinu Ashton. Na pravomocích Švédska se nic nezměnilo, jelikož bylo na témže jednání ER rozhodnuto, že země dokončí svůj mandát podle smlouvy z Nice (Kaniok 2010: 207).

Třetím vrcholem předsednictví bylo jednání ER, které se konalo 10.-11. prosince. Byl zde schválen již zmíněný Stockholmský program. Hlavní tématem bylo konečné upřesnění pozice EU před konferencí v Kodani. Výslednou dohodou bylo zřejmé, že si Švédsko vytyčilo v přepočtu na občana nejambicióznější cíle z celé EU.

Velmi očekávaná klimatická konference probíhala 8.-17. prosince. Jak se předpokládalo, neobešla se bez komplikací. Hlavním cílem bylo prosadit pozici EU a dospět na jednání k přijetí globálně závazných opatření. Leč kýžených úkolů se dosáhnout nepodařilo. Největším zklamáním byla Kodaňská konference pro ekologické organizace a švédské politiky (Kaniok 2010: 209).

Jednou z důležitých problematik, která se nesla během celého mandátu, bylo řešení ekonomické krize. Za úspěch lze považovat dohodu legislativy ošetřující vznik tří nových institucí finančního dohledu v EU. Švédsko také vedlo průběžná jednání o obsahu nástupce lisabonské strategie. Ta byla přijata následujícím španělským předsednictvím pod názvem Evropa 2020. Vyřešilo také překážku přístupových jednání Chorvatska, která souvisela se spory se Slovinskem. Ke konci mandátu odevzdalo žádost o členství Srbsko, což znamenalo další úspěch rozšiřovacího procesu.

2.3.4 Hodnocení švédského předsednictví

Na rozdíl od předcházejících dvou předsednictví byl mediální obraz v souladu s reálným výkonem mandátu. Přesto si Švédsko vysloužilo vlnu kritiky, která ale nebyla zcela oprávněná.

Mediální obraz švédského předsednictví vyšel jako nejlepší z celého tria. V porovnání s nimi byl navíc mnohem vyváženější a byl podobně hodnocen ve sdělovacích prostředcích z celé Evropy. K pozitivnímu obrazu nevyvíjela země žádnou speciální strategii. Pomohla mu k tomu severská otevřenost a přehledný webový portál, který spolupracoval i se sociálními sítěmi Facebook a Twitter. Celkový projev pak vyzněl nenuceně a střízlivě.

Organizační stránku zvládlo Švédsko na výbornou. Jako jediní z trojice se dokázali vyvarovat úniku dat. Pracovní jednání probíhala velmi flexibilně a účastníci měli oproti předcházejícímu roku větší volnost. Během celého mandátu se konalo 5 jednání na úrovni šéfů států a vlád. Čtyři z nich měla ráz summitů ER. Dále proběhlo 35 jednání Rady EU a 1919 pracovních jednání těles Rady EU. Konala se také jednání s mezinárodními partnery, konference a doprovodné akce, do jejichž konání bylo zapojeno přibližně 50 partnerů (Kaniok 2010: 208).

Další oblast, ve které Švédsko excelovalo byla schopnost vyjednávání. V této sféře naplnila očekávání a působila empaticky. Mělo také zjednodušenou pozici ohledně Lisabonské smlouvy. Před druhým referendem v Irsku se do problematiky příliš neangažovala. Premiér Reinfeldt ale dokázal vyjednávat s Českou republikou a Polskem, což vedlo k její konečné ratifikaci (Kaniok 2010: 210).

Změna nastala v době, kdy se začalo obsazovat pozice nových předsedů. V tu chvíli bylo Švédsko odsunuto na druhou kolej a iniciativu převzala Velká Británie, Francie a Německo. Těchto negociací se švédský premiér účastnil spíše formálně. Je však bez debat, že o konečném výsledku rozhodly tyto tři země a švédské předsednictví pouze oficiálně oznámilo výsledky. Za zvolení Hermana von Rompuyho a Catherine Ashton ale bylo kritizováno právě Švédsko. Piotr M. Kazcynski obvinil předsednictví z přílišné pasivity, která přispěla k volbě Mr. & Mrs. Nobody (Kaniok 2010: 213). Na švédskou obranu je třeba říci, že vzhledem k dlouhodobému postoji země k evropské

integraci se od nich ani jiný přístup čekat nedal. I kdyby ke zvolení předsedů přistupovali aktivněji, konečný výsledek by to možná nezměnilo.

Jako neúspěch vyznělo pro média kodaňské jednání. Veřejnost si však neuvědomila, že tento summit nebyl vyjednávacím úkolem předsednictví, nýbrž úkolem reprezentačním. Švédský styl vyjednávání byl navíc veden ještě předlisabonskými pravidly, kdy mělo aktivní roli v SZBP. Jejím úkolem bylo reprezentovat společný názor EU, což se mu podařilo. Fakt, že konkurenci v podobě států USA a Číny se tato představa EU nelíbila, je věc druhá. Před posouzením úspěchu či neúspěchu Švédska by bylo záhodno položit si otázku, zda-li EU nepřeceňuje svou váhu v rámci mezinárodního vyjednávání.

Vnitřní reprezentace se podle europoslanců povedla více, než v roce 2001. Předsedající Švédska reprezentovali názor Rady EU a nesklouzli ke snaze prosadit liberálnější přístup k transparentnosti v EU, za což byla země během minulého předsednictví kritizována. Co se týče vnější reprezentace, Švédsko bylo ochuzeno o vážné krize a nečekané události, které by mu svou roli znepríjemňovaly. Výstižné bylo přirovnání Lee Milese: „žádné zprávy, dobré zprávy.“ (2010: 91). Celkem se konalo 7 summitů s třetími zeměmi.

Jako výhodné načasování mohlo být považováno završení ratifikačního procesu Lisabonské smlouvy, které už samo o sobě potvrzovalo, že na toto předsednictví bude nahlíženo kladně. Země byla úspěšná i jiných projektech. Jako příklad můžeme uvést přijetí Stockholmského programu, Strategie EU pro oblast Baltického moře a dosažení shody v Radě EU ohledně návrhu legislativy, která ustanovila nové struktury supervize finančních trhů v EU. Několik odborníků se ale nechalo slyšet, že většina švédských úspěchů byla povrchní (Miles 2010). Strategie EU pro oblast Baltického moře a Stockholmský program byly považovány celkově za nedotažené (Langdal 2010: 3).

I když Švédsko výrazně neprosazovalo národní zájmy, mělo v některých politikách své cíle. Vzhledem k jejich brzké přípravě však nebylo obviněno z jejich propagace. Jednalo se mimo jiné o Strategii EU pro oblast Baltického moře, či o závazek EU vybudovat do roku 2020 společný azylový systém (Langdal 2010: 5).

Při snaze o zařazení do stylů vykonání předsednictví, jednalo by se pravděpodobně o racionalistický způsob. Obsah programu neobsahoval kontroverzní

položky ani národní preference. Jejich vystupování a komunikace probíhala umírněně, ale zároveň efektivně.

Výrazný přínos byl pro Švédsko celkový kontext mandátu. Po selhání České republiky, které bylo v médiích popisováno, si veřejnost oddychla a očekávala „návrat k normálu“. Českou republiku považuje veřejnost za euroskeptiky a potíživisty, zatímco Švédsko má pověst efektivního vyjednavče. K tomu, aby si Švédsko tuto reputaci pokazilo, by muselo výrazně selhat, což se nestalo. Švédské předsednictví navíc nemělo vedle sebe žádného oponenta, který by se snažil jeho průběh vyrušovat.

Tento úspěch lze shrnout nejen jako zásluhu vnějších okolností, ale především jako vítězství švédské politiky.

III. ZHODNOCENÍ PROVÁZANOSTI PŘEDSEDNICTVÍ TRIÁDY

Jak již bylo zmíněno, slovo „trojka“ nebo „trio“ vyjadřuje v kontextu EU speciální podobu spolupráce mezi třemi zeměmi. Jedná se o zemi, která právě předsedá, dále zemi, která předsedala před ní, a také zemi, která je v pořadí předsednictví další na řadě.

Tato kapitola se věnuje systému předsednictví, které bylo v době předsednictví těchto států uplatňováno. Začíná historickým kontextem vzniku tohoto rotačního systému a důvody k jeho vytvoření.

3.1 Historický kontext vzniku rotačního systému předsednictví

Ke vzniku trojky, která po několika úpravách pokračuje dodnes, došlo 13. října 1981 během setkání ministrů zahraničí v Londýně. Mezi hlavní důvody patřil velký tlak, který byl kladen na menší státy. Proto bylo rozhodnuto o využívání podpůrných týmu minulého, současného a budoucího předsednictví. Tato metoda se uplatnila a je běžným nástrojem předsednictví (Fiala, Pitrová 2009).

Pohnutec k zavedení tohoto uspořádání bylo několik. Jako jeden z problémů se dříve jevila nestabilita v plnění zahraničněpolitických úkolů předsednictví. Cílem spolupráce těchto tří zemí je zajištění určité plynulosti ve výkonu Rady a naopak vyvarování se jejímu narušování. To bývá způsobeno rotačním systémem předsednictví, ve kterém se státy střídají v mandátu každých 6 měsíců.

Prvním principem bylo určeno střídání velkých a malých států EU. V každé trojce pak měla být zahrnuta minimálně jedna větší země. Dalším pravidlem byla spolupráce mezi novými a staršími členy. Zároveň se měly v trojce kombinovat státy neutrální se zeměmi aktivními na poli SZBP. Celý tento systém a jednotlivé principy byly v obměnách zachovány do dnešní doby (Fiala, Pitrová 2009).

Již smlouva o ESUO určila první abecední rotační princip. Tento systém byl změněn v roce 1986, kdy do Společenství vstoupilo Portugalsko a Španělsko. Nové uspořádání bralo v potaz, že předsedající země mají rozdílný prostor k vykonávání funkce v rámci letního a zimního předsednictví. Tato obměna měla za následek, že se

země střídaly rovnoměrně a v delším časovém horizontu měly šanci předsedat v obou obdobích.

V roce 1995 došlo k zásadní změně abecedního principu. Do EU byly přijaty státy Finsko, Švédsko a Rakousko. Změna principu rotace byla nutná. S rozmachem SZBP byl kladen větší důraz na vnější reprezentaci. Toto nové uspořádání bylo vypracováno nejdříve do roku 2003 a posléze až do roku 2006. Skupiny byly rozděleny do trojic, z nichž jedna musela patřit mezi větší země. Zároveň by po sobě neměly následovat státy neutrální, či noví členové EU (Fiala, Pitrová 2009).

Pořadí předsednických trojic bylo přijato rozhodnutím Rady v roce 2005. Tria začala praktikovat tuto rotaci ke dni 1. 1. 2006. K posledním změnám došlo v roce 2007, které zohledňovaly rozšíření EU o Bulharsko a Rumunsko. Tyto státy byly zařazeny na konec tabulky.

Nejnovější seznam zařazuje předsednické státy po šesti měsících. Tyto mandáty jsou určeny od roku 2007 až do roku 2020. Není zde opomenut žádný z hlavních principů. Státy, které po sobě následují, se liší velikostí a geografickou polohou. Tento systém již reaguje na rozšíření EU o 12 států a předjímá kooperaci v rámci týmového předsednictví. Zároveň jsou země rozděleny takovým způsobem, aby byla v trojici vždy alespoň jedna z členských zemí, které do EU vstoupily v rámci „východního“ rozšíření v letech 2004 a 2007 (Fiala, Pitrová 2009).

Zajímavostí je, že pořádek určující pořadí předsednictví má i jiné důsledky, než jen sled předsednictví. Závisí na něm také zasedací pořádek při jednáních Rady EU. Tato posloupnost mimo jiné určuje pořadí hlasování a některé protokolární zvyklosti EU, jako například vyvěšování vlajek při akcích předsednictví (Kaniok: 2008: 41).

Vypracování společného osmnáctiměsíčního programu se požaduje od roku 2007. První takový program byl představen v lednu 2007 Německem, Portugalskem a Slovinskem. Francie, Česká republika a Švédsko zveřejnily svůj společný osmnáctiměsíční program v červnu 2008. Priority předsednictví musí být v souladu s názory členských států a ostatními institucemi. Například priority francouzského předsednictví v druhé polovině roku 2008 byly projednávány již v létě předchozího roku.

3.2 Společný program tria Francie, Česká republika, Švédsko

Dnem 1. července 2008 oficiálně přebralo předsednictví v Radě Evropské unie trio zemí Francie, Česká republika a Švédsko od předchozího tria, tvořeného Německem, Portugalskem a Slovinskem.

Jednání o přípravě tohoto programu byla oficiálně zahájena 20. září 2007. Na soulad s připravovanými národními prioritami dohlížel centrální koordinátor, který se také snažil určit a případně řešit citlivá místa napříč jednotlivými agendami. Na tyto oblasti pak včas upozornil. Konečná podoba dokumentu byla tvořena třemi národními návrhy, které byly spojeny do určené struktury programu. Tyto národní návrhy však také vznikaly na základě vzájemných konzultací. Společný program byl oficiálně schválen na jednání Rady EU pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy 16. června 2008 (Kaniok 2010: 89).

V porovnání s národními programy je tento společný program odlišný. Zatímco programy jednotlivých zemí mají přibližně 20 stran, tento nabývá objemu kolem 100 stran. Další rozdílem je obsah, který je v národních programech řízen politickým zaměřením domácí vlády. Osmnáctiměsíční program obsahuje především legislativní položky, kterými se chce Rada EU během tří mandátů zabývat.

Tento společný program navazoval na první osmnáctiměsíční program, který byl utvářen Německem, Portugalskem a Slovinskem. Program byl rozdělen na dvě části (Rada EU 2008). První částí je strategický rámec. Ten zasadil naplánované aktivity do širšího kontextu. Byl také konzultován s následující triem, který se skládal ze Španělska, Belgie a Maďarska.

Druhá část dokumentu je tvořena programem činnosti ve společných politikách a oblastech působení (Rada EU 2008: 5). Mezi jeho kapitoly patří rozvoj unie, energetická a klimatická politika, růst a zaměstnanost, obecná ekonomická témata, konkurenceschopnost, výzkum a inovace, zaměstnanost a sociální politika, rovnost pohlaví a boj proti diskriminaci, zdraví a spotřebitelé, kultura, udržitelný rozvoj, životní prostředí, doprava, zemědělství a rybolov, politika soudržnosti, prostor svobody a bezpečnosti, a nakonec spravedlnost a zahraniční politika (Kaniok 2010: 90).

Strategický rámec byl tvořen v době, kdy bylo očekáváno přijetí Lisabonské smlouvy. Mezi své dlouhodobé úkoly zařadil komplexní přehodnocení výdajů a zdrojů

rozpočtu EU, které mělo ovlivnit rozpočtový rámec EU pro období po roce 2013. Další obsáhlou oblastí byla ochrana klimatu. Zde EU směřovala k dosažení světové dohody o ochraně klimatu pro období po roce 2012. Na otázku energetické bezpečnosti kladla důraz i energetická agenda (Rada EU 2008: 6-7). Třetí oblastí byla Lisabonská strategie, problematika konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje. Velmi okrajově byla zmíněna společná zemědělská politika (Rada EU 2008: 8).

Agendy související se třetím pilířem nabyly velmi konkrétních rozměrů. Předsednictví se zavázala k vypracování nástupce Haagského programu pro období 2010-2014. Měl pokrýt aktivity spojené se svobodou, bezpečností a právem. Přijat měl být také Evropský pakt o migraci a azylu (Rada EU 2008: 9). Jedním z cílů byl i rozvoj Evropské politiky sousedství, která se měla rozvíjet jižním i východním směrem (Rada EU 2008: 9). Závěr strategického rámce se věnoval podpoře demokracie, rozvojových zemí a lidských práv (Rada EU 2008:9).

Programový rámec se skládá z činností, které plánovala Rada EU po dobu tří mandátů. Mapuje aktuální stav legislativy a nastínění jejího posunu během předsednictví tria.

Ministři ve společném programu kladli důraz na zvýšení konkurenceschopnosti v globálním světě, energetickou politiku i ekologické priority a plnění emisních norem, které byly obsaženy v tzv. klimatickém balíčku. Pro unii byla důležitým tématem i legální a nelegální migrace. Trojice zemí se také plánovala během předsednictví zaměřit na stabilizaci nových evropských institucí, komunikaci s balkánskými státy a navázání intenzivních vztahů s novou americkou administrativou (Kaniok 2010: 93).

3.3 Průběh spolupráce tria Francie, Česká republika, Švédsko

Obecně lze říci, že spolupráci, která začala již v září 2007 během příprav společného programu, lze považovat za úspěšnou. Prohloubilo to vztahy mezi všemi zúčastněnými státy, především pak mezi Francií a Českou republikou, a Českou republikou a Švédskem.

Ve všech názorech se však Česká republika a Francie neshodly. Vzájemné napětí vyvolával Plán evropského hospodářského zotavení, pohled na roli eurozóny během ekonomické krize a spory ohledně takzvaného návratu protekcionismu v Evropě. Je však vhodné podotknout, že tyto problémy byly v médiích výrazně zveličeny.

V čem se země shodly byla na druhou stranu témata jako energetická politika, migrace, konkurenceschopnost a transatlantické vztahy. Stejný pohled měly na budoucnost balkánských států a na lidská práva.

Kamenem úrazu byla pro Českou republiku vnitropolitická situace, která mandátu vystavila těžkou zkoušku. I přes komplikace dokázala země své předsednictví zakončit bez větších obtíží. Za její největší úspěchy je považováno vyjednávání pozice EU na summitu G20, aktivity spojené s energetickou bezpečností a poslední summit konaný pod českým vedením.

Také se Švédskem našlo české předsednictví společnou řeč. Patřila k nim i jedna z českých priorit – Východní partnerství, které bylo původně iniciováno Švédskem a Polskem. Rozdílně ale země pohlížely na ochranu životního prostředí. Zatímco Česká republika kladla důraz na energetickou politiku, Švédsko se více zaměřilo na problematiku změny klimatu.

Obrovským tématem, které se linulo během předsednictví všech tří zemí, byla ekonomická krize. V této sféře bylo české předsednictví aktivní. Přestože zdůraznilo, že tato situace si zaslouží patřičnou pozornost a společnou diskuzi, EU dala přednost řešení svých vnitřních problémů. Úspěšně prosazovala svůj program „Evropa bez bariér“, naopak skeptické reakce vyvolávala Lisabonská strategie. Jako největší komplikace při řešení ekonomické situace se zdála být špatná komunikace mezi členskými státy. Všechny země by se v ideálním případě měly dohodnout na společném stanovisku ohledně krize a přistoupit k změnám. Paradoxně tak může být hospodářská krize šancí pro vylepšení evropské správy a integrace.

Předsednictví České republiky bylo hodnoceno pozitivněji v rámci nových členských států, než například v některých západních zemích. Bylo to dáno prioritami, které se shodovaly více s prioritami nových členů. Příkladem může být program Východní partnerství, které bylo zahájeno Švédskem a Polskem. Důležitou otázkou zabezpečí dodávek energie se také zabývali z důvodu plynové krize.

Přestože se Česká republika i Švédsko zabývaly energií, každá země ji chápe poněkud odlišně. Pro Českou republiku je automaticky spojena s energetickou bezpečností a tedy s Ruskem. Naopak pro Švédsko souvisí energie se změnou klimatu, obnovitelnými zdroji a vlivem energetické politiky na životní prostředí. Je tedy velmi obtížné spojit tyto rozdílné pohledy. To může být jedním z důvodů, proč od tohoto tématu očekávaly obě země něco jiného.

Švédský přístup být ukázán na klimatickém balíčku „20-20-20“. Švédské cíle jsou dokonce ambicióznější, chtějí dosáhnout 40% omezení emisí a 50% podíl obnovitelných zdrojů ve skladbě zdrojů energie.

Práce České republiky na energetické problematice byla velmi dobrá, s výjimkou otázek týkajících se klimatu. Důvodem byl zaprvé prezident Václav Klaus a jeho ojedinělý přístup k tématu. Zadruhé, větších změn by se podařilo dosáhnout Francii či Švédsku, které hrálo dominantní roli a plně se soustředilo na vyjednávání na kongresu v Kodani.

Značně rozdílný je i vztah české a švédské veřejnosti k životnímu prostředí. V České republice lze nalézt mnohem více skeptiků, kteří se jeho ochranou nezabývají v tak hojné míře, jako ve Švédsku.

Evropská politika sousedství byla dalším ze společných tématik. Během mandátu byla rozdělena do dvou větších konceptů, přičemž každá země se věnovala tomu, co jí bylo bližší. Francie prosazovala tzv. Unii pro Středozeří, Česká republika se zaměřila na Východní partnerství.

Celkově vzato, vzájemná spolupráce Francie, České republiky a Švédska byla značně omezena v konkrétních oblastech, ve kterých měly tyto tři země odlišný národní zájem. V ostatních tématech chyběla především jasná, otevřená a efektivní komunikace mezi jednotlivými stranami.

3.4 Hodnocení spolupráce tria Francie, Česká republika, Švédsko

Stejně jako u předchozího tria, tvořeného Německem, Portugalskem a Slovinskem, byla očekávání od společného předsednictví velká. Výsledky předsednictví je však nenaplnila. Jedním z hlavních důvodů je, že trio je záměrně tvořeno třemi rozdílnými státy. Jejich představitelé pak mají logicky odlišné politické ideje.

Nebylo překvapením, že francouzský, český a švédský kabinet se neshodne v názoru na určené problematiky. Důkazem můžou být odlišné návrhy na řešení hospodářské krize. Dalším faktem je, že i když politici jsou podobně politicky zaměřeni, v každé zemi se tato stanoviska propagují a praktikují jiným způsobem.

Na byrokratické úrovni navíc existují jiné koordinační mechanismy nejen pro předsednictví, ale i obecně pro evropskou agendu. Představa, že předsednické trio povede k hlubší kooperaci daných států, je velmi naivní. Tlak na její prosazování se tedy zdá být zbytečný.

Ještě před vznikem tria spolu předsednické země a jejich aparáty komunikovaly. Koordinace a návaznost agendy je zajišťována EK. Ta tuto legislativu předkládá.

Jedním z negativních následků formalizace tria je zkomplikování již tak složitých vyjednávacích procesů. Pokud bychom si chtěli představit, že agendu Rady EU by nekoordinovala jedna, ale hned tři státy, byla by potřeba přítomnosti koordinačního a rozhodovacího mechanismu uvnitř tria. Je však otázkou, zda-li by tento mechanismus fungoval efektivně.

Největším přínosem tria Francie, Česká republika a Švédsko byl společný osmnáctiměsíční program. Je v něm totiž vytyčeno a shrnuto množství projednávané sekundární legislativy v širší časové perspektivě. Jeho význam však přijetím programu končí. Může se zdát, že jeho představením končí i význam celého tria. Spolupráce mezi diplomaty partnerských zemí během předsednictví tohoto tria nebyla příliš produktivní nebo nebyla téměř žádná. Jedním z důkazů může být následující úryvek z rozhovoru s diplomatem SZ České republiky při EU ze dne 15. července:

„Francouzi nás za svého předsednictví nepozvali nikam a na nic se nás nezeptali. Těžko asi najít horšího partnera do tria, než byla Francie. To jsme ale čekali a byli s tím více méně smířeni. Zklamáním ale byli Švédové. Udělali jsme si před

předsednictvím přehled veškeré legislativy, kterou jsme mohli řešit za našeho předsednictví, včetně variant řešení. Poté, co jsme z dokumentu vyřadili citlivé věci, jsme jej zaslali Švédům s prosbou, zda nám jej nemohou okomentovat. Nestalo se nic. Jen se po několika měsících ozvali s tím, zda nemáme k dispozici aktuální verzi. Když to trochu zjednoduším, kontaktovali nás jen tehdy, když něco chtěli, a pokud to dostali, neuměli ani mnohdy poděkovat.“

Každá předsednická země má na starosti řízení a vyjednávání legislativy, která je velmi náročná. Především na konci svého mandátu se snaží dokončit co nejvíce rozdělané práce. Nemá tedy čas na vyjednávání o požadavcích svých partnerů. Tento tlak je také způsoben tím, že veškerá legislativa prochází pouze přes dvě formace COREPER. Jejich pracovníci jsou na konci mandátu logicky přetížení. Možným východiskem by mohla být další strukturace COREPER.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci se autorka zabývala předsednictvím Rady Evropské unie, konkrétně systémem předsednických trojic. Nejdříve se zabírala teoretickým a historickým kontextem instituce předsednictví. V další části práce se autorka věnovala programům předsednictví jednotlivých zemí – Francie, České republiky a Švédska. Cílem práce bylo zanalyzovat národní programy a společný osmnáctiměsíční program tria pro období od 1. července 2008 do konce roku 2009. Jedním z úkolů bylo zhodnotit průběh a úspěšnost těchto tří mandátů.

Kritériem pro výběr právě těchto zemí byla jejich provázanost s Českou republikou, která obstála v pravděpodobně nejtěžší zkoušce svých novodobých dějin. Tyto země byly i přes svou velkou rozdílnost nuceny navzájem spolupracovat. Tato rozdílnost vyplývá z podmínek pro vytváření triád, které mají zaručovat předsednickou vyváženost, a to především v zahraničněpolitických otázkách. Paradoxně tyto podmínky vytváření společných priorit komplikují. Země se pak střetávají zejména ve dvou rovinách – ekonomice a politice. V případě Francie a České republiky byly nejvýraznějšími osobnostmi prezidenti Nicolas Sarkozy a Václav Klaus. Ti představovali během společného vedení Evropy dva neslučitelné tábory.

Je důležité zmínit, že úspěšnost předsednictví také záleží na vnějších a neočekávaných událostech. V tu chvíli nastupuje do popředí schopnost rychle reagovat a řešit vzniklý problém. V neposlední řadě je mandát ovlivněn tím, zda-li se odehrává v první či druhé polovině roku, kdy probíhají prázdniny. Analýzou dostupných informací a souvisejících okolností došla autorka k závěru, že předsednictví tohoto tria lze považovat za relativně úspěšné, zejména organizační stránka byla hodnocena velmi pozitivně. Zemím se podařilo dokončit ratifikační proces Lisabonské smlouvy a byl schválen klimaticko-energetický balíček. V médiích vyšlo nejlépe švédské předsednictví.

Země se v některých oblastech názorově rozcházel, což bylo zapříčiněno vlivy zmíněnými výše. Kriticky můžeme hodnotit vyjádření vrchních představitelů zemí, která podkopávala důvěru ke svým partnerům na veřejnosti. Negativní připomínku si zaslouží nedostatek vzájemné komunikace během probíhajících předsednictví, která by podnítila hlubší spolupráci.

SUMMARY

The goal of this bachelor thesis titled *Presidency of the Council of the European Union: Trio France, Czech Republic, Sweden* is to provide a description and evaluation of the Trio Presidency during the years 2008 and 2009. It also analyzes the presidencies of the particular countries.

The bachelor thesis consists of three content chapters, an introduction and a conclusion. The first content chapter deals with a historical and theoretical depiction of the European Union Council Presidency. It briefly monitors the development of the presidency in EU primary law. It also analyzes the possibilities and limits of its influence and the conditions of success.

The second chapter of the bachelor thesis focuses on the French, Czech and Swedish presidencies. The French presidency began the Presidency trio. It was dominated by President Nicolas Sarkozy. The country very often did not respect unwritten rules and proceeded arrogantly. However, the media accepted it positively. The following country was the Czech Republic. The relationship between the Czech Republic and France was problematic. In addition, the Czech domestic political context played an important role. The fall of Mirek Topolánek's government just during its mandate was an evidence of immaturity of the Czech politics. The last country was Sweden. Swedish mandate was expected positively. Due to precise preparations and realistic goals it met most of those expectations.

The third chapter analyzes the 18-month programme of the Council, prepared for the French, Czech and Swedish presidencies. It describes the communication and partnership between these countries. Despite the fact, that all of them did not act errorless, this liaison can be considered successful. The Presidency trios system proved the importance in the formulation of a long-term EU Council programme. However, it seems very difficult to cooperate with two other partners in the practical execution of the presidency.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Publikace

BRUNCLÍK, M. a KLÍČ, Z. *Z periferie do centra Evropy. 20 let vývoje vztahu ČR k EU*. Praha: CEVRO Institut, 2009. ISBN: 978-80-87125-07-6

CAHLÍK, T, et. al. *European Union Governance – Challenges and Opportunities*. Praha: Matfyzpress, 2008. ISBN 978-80-7378-040-1

FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2

KANIOK, P. *Předsednictví Rady EU: Příběh půlstoletí*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008. ISBN 978-80-210-4765-5.

KANIOK, P. *Česká republika v čele Evropy: tři etapy místo šesti*. Praha: CEVRO Institut, 2009. ISBN 978-80-87125-07-6

KANIOK, P. *České předsednictví Rady EU – most přes minulost*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5348-9

KARLAS, J. *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-80-86506-66-1

KÖNIG, P. a LACINA, L. a PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister et Principal, 2007. ISBN 978-80-7364-044-6

MAREK, D. a BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister et Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3

SHERRINGTON, P. *The Council of Ministers: Political Authority in the European Union*. London: Pinter, 2000. ISBN 1-85567-594-3

SPONER, M. *Předsednictví České republiky v Radě EU*. In: *Sborník z konference*. Praha: IREAS, 2008.

Webové stránky

ÁGH, A. *Summary paper on European Governance in East-Central Europe. Deliverable No. D 105* [online]. cit. 2011-02-15. Dostupné z: <http://www.eu-consent.net/library/deliverables/D105.pdf>

CZECH PRESIDENCY. *Výsledky českého předsednictví* [online]. cit. 2010-11-22. Dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/czechpresidency/>

- EUROSKOP. *Co je to předsednictví* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/810/sekce/co-je-to-predsednictvi/>
- FRENCH PRESIDENCY. *18-month programme of the Council* [online]. cit. 2010-11-22. Dostupné z: http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Trio_EN.pdf
- FRENCH PRESIDENCY. *Pracovní program francouzského předsednictví* [online]. cit. 2010-12-14. Dostupné z: http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Programme_CS.pdf
- LANGDAL, F. *An Evaluation of the Swedish EU Presidency* [online]. cit. 2010-12-15. Dostupné z: http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_eng/Content?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ari28-2010
- LEQUESNE, CH. a ROZENBERG, O. *The French Presidency of 2008 – The Unexpected Agenda* [online]. cit. 2010-12-15. Dostupné z: <http://www.sieps.se/sites/default/files/422-20083op.pdf>
- LIBERTI, P.F. *A general evaluation of the French EU Presidency* [online]. cit. 2010-10-25. Dostupné z: <http://www.affaires-strategiques.info/spip.php?article465>
- MILES, L. *The Swedish Presidency* [online]. cit. 2010-12-26. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5965.2010.02095.x>
- PITROVÁ, M. a KANIOK, P. *Předsednictví: vrcholem rad v EU* [online]. cit. 2010-11-18. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/6/1829-politologicky_ustav.pdf
- RADA EU. *Osmnáctiměsíční program Rady* [online]. cit. 2010-10-14. Dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/pesidency-trio/trio-predsednictvi-775/>
- SCHOUT, A. *The Presidency as a Juggler: Managing Conflict Expectations* [online]. 2010-11-24. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/785/1/scop98_2_1.pdf
- SWEDISH PRESIDENCY. *Work programme for the Swedish Presidency of the EU* [online]. cit. 2010-12-14. Dostupné z: http://www.prezydencjaue.gov.pl/files/priorytety/program_szwecja2009.pdf
- TALLBERG, J. *The agenda-shaping powers of the EU Council Presidency* [online]. cit. 2010-11-24. Dostupné z: http://www.statsvet.su.se/publikationer/tallberg/tallberg_jepp_a_2003.pdf

SEZNAM ZKRATEK

C	– Strana středu ve Švédsku
EK	– Evropská komise
EP	– Evropský parlament
EPS	– Evropská politická spolupráce
ER	– Evropská rada
ESUO	– Evropské společenství uhlí a oceli
EU	– Evropská unie
Fp	– Liberální strana Švédska
GS	– Grantové schéma Evropské unie
Kd	– Křesťanská demokracie ve Švédsku
KOM	– Sekretariát pro komunikaci ve Švédsku
M	– Umírněná koaliční strana ve Švédsku
NATO	– Severoatlantická aliance
OSN	– Organizace spojených národů
SAP	– Švédská sociálně demokratická strana dělnická
SES	– Sekretariát pro jednání ve Švédsku
SEU	– Smlouva o Evropské unii
SGAE	– Sekretariát pro evropské záležitosti
SZBP	– Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie